

**Zihin Engelli Çocuk Babalarının
Bir İletişim Sunumu Olarak
Web Tabanlı Uzaktan Eğitim
Uygulaması Hakkındaki Görüşleri
Bekir Fatih MERAL
(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2006**

**ZİHİN ENGELLİ ÇOCUK BABALARININ BİR İLETİŞİM SUNUMU OLARAK
WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMASI HAKKINDAKİ
GÖRÜŞLERİ**

Bekir Fatih MERAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Basın Yayın Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Uğur DEMİRAY

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül, 2006

ÖZ**ZİHİN ENGELLİ ÇOCUK BABALARININ BİR İLETİŞİM SUNUMU OLARAK
WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMASI HAKKINDAKİ
GÖRÜŞLERİ****Bekir Fatih MERAL****Basın Yayın Anabilim Dalı****Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2006****Danışman: Prof. Dr. Uğur DEMİRAY**

Bu araştırmanın genel amacı, zihin engelli çocuk babalarının bir iletişim sunumu olarak web tabanlı uzaktan eğitim uygulaması hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaca ulaşmak için zihin engelli çocukların babalarına Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi'nin uygulanması yoluyla, hazırlanan uzaktan eğitim materyalinin biçimsel içeriğinin web tasarım ilkelerine uygun olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırma 2005-2006 Öğretim Yılı'nda Eskişehir ili merkezinde, zihin engelli çocuklara yönelik eğitim veren iki özel bir rehabilitasyon merkezinden destek hizmet uygulamaları dışında, bireysel ve grup eğitimi alan zihin engelli 65 çocuğun babası ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma, durum saptamaya yönelik betimsel bir çalışmadır. Betimsel araştırmalarda veriler anket, görüşme ya da gözlem yoluyla toplanır ve toplanan veriler betimsel istatistiklerle analiz edilir. Sosyal bilimlerde en sık kullanılan betimsel istatistikler; frekans, yüzde ve aritmetik ortalamadır. Araştırma sonucunda, babaların değerlendirmelerine göre genel olarak hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinde grafik tasarım ilkelerine uygun olduğu ve yetişkin eğitimi kapsamında zihin engelli çocuk babalarının eğitimi için pedagojik bir yapı oluşturabileceği belirlenmiştir.

ABSTRACT**THE OPINIONS OF FATHERS WHO HAVE CHILDREN WITH MENTAL
RETARDATION ON WEB-BASED DISTANCE EDUCATION AS A
COMMUNICATIVE PRESENTATION****Bekir Fatih MERAL****Department of Journalism****Anadolu University, Institute of Social Sciences, September 2006****Advisor: Prof. Uğur DEMİRAY**

The general purpose of this research is to determine the opinions of fathers who have children with mental retardation on web-based distance education as a communicative presentation. "Evaluating Web-Based Education Material Questionnaire" is applied to fathers who have children with mental retardation to answer whether contents of form of distance education material is suitable for web design principles. Research is done with 65 fathers who have children with mental retardation and are educated individually and in groups except from support education in two special rehabilitation centres for children with mental retardation in city centre of Eskişehir in 2005-2006 education term. This research is a descriptive study. In the result of research, it is determined that web-based education material which is prepared generally according to fathers evaluations is suitable for graphic design principle and take a pedagogical form for education of fathers who have children with mental retardation.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bekir Fatih MERAL'in "Zihin Engelli Çocuk Babalarının Bir İletişim Sunumu Olarak Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulaması Hakkındaki Görüşleri" başlıklı tezi 12 Eylül 2006 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Basın ve Yayın Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Uğur DEMİRAY
Üye : Prof.Dr.Halil İbrahim GÜRCAN
Üye : Yard.Doç.Dr.Atilla CAVKAYTAR

Prof.Dr.Nuşhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Zihin engelli çocukların eğitiminde önemli konulardan biri aile eğitimidir. Ancak gerek uygulamada gerekse alanyazında babaların aile eğitim programlarına istenilen düzeyde katılmadıkları bildirilmektedir. Babalar işlerinden dolayı aile eğitim programlarına katılamadıklarını ifade etmektedirler. Bu durumun önüne geçmek için uzaktan eğitim uygulamalarına yer verilmesi 2006 yılında yürürlüğe giren “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği”nde de vurgulanmaktadır. Buradan hareketle Türkiye’de zihin engelli çocuk babalarının web tabanlı eğitilmeleri ve bu yöntemin etkililiğine ilişkin bir araştırma gereksinimi doğmuştur.

Yüksek lisans eğitimimin başlangıcından bu yana, bilgisiyle ve mütevazı kişiliği ile beni destekleyen değerli hocam, danışmanım, sayın Prof. Dr. Uğur DEMİRAY’a en içten teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Bu aşamaya gelmemde desteklerini esirgemeyen tüm hocalarıma, özellikle Yard. Doç. Dr. Atilla CAVKAYTAR’a ve Yard. Doç. Dr. İbrahim H. DİKEN’e teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşım Erdal OY’a, katılımcı babalara ve emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Bir baba eğitimi araştırması olan bu çalışmayı, hayatımın her evresinde beni destekleyen, kararlarıma saygı duyan babama ve anneme ithaf ediyorum. Ayrıca kardeşlerime ve özellikle jüri öncesi beni manen destekleyen akrabalarıma ve tüm gönül dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmam süresince beni yalnız bırakmayan, araştırmamın gerçekleştirilmesinde elinden gelen her türlü desteği veren nişanlım Esmeray GÜLER’e çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZGEÇMİŞ	vi
TABLOLAR LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Uzaktan Eğitim	2
1.2. Uzaktan Öğretimde Kullanılan İletişim Araçları ve Ortamları	4
1.2.1. İnternet	5
1.2.2. Web Tabanlı Öğretim	7
1.2.3. WebCT (World Wide Web Course Tools)	11
1.2.4. Macromedia Breeze	13
1.2.5. Web Tabanlı Öğretim Amaçlı Web Sayfası Tasarımı:	
Temel Öğeler	14
1.3. Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Yetişkin Eğitimi ve	
Engelli Çocuk Ailelerinin Eğitimi	16
1.4. Zihin Engelliler ve Aile Özellikleri	18
1.4.1. Zihin Engellilerin Eğitiminde Aile Katılımı ve Önemi	20
1.4.2. Baba Katılımı	23
1.5. Problem	26
1.6. Amaç	28
1.7. Önem	29
1.8. Sınırlılıklar	29
1.9. Sayıtlar	29
1.10. Tanımlar	30

2. YÖNTEM.....	31
2. 1. Araştırma modeli.....	31
2. 2. Katılımcılar.....	31
2.3. Web Tabanlı Öğretim Materyali.....	32
2.4. Verilerin Toplanması.....	40
2.4.1. Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi.....	41
2.4.2. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması.....	41
2.5. Verilerin Çözümlemesi.....	42
3. BULGULAR VE YORUM.....	43
3.1. Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Öğretim Materyalinin Grafik Tasarım Ölçütlerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri.....	43
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46
4.1. Sonuç.....	46
4.2. Öneriler.....	49
4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	49
4.2.2. İleriki Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	50
EKLER.....	51
KAYNAKÇA.....	68

TABLULAR LİSTESİ**Tablo****Sayfa**

1. Babaların Web Tabanlı Öğretim Materyalinin Grafik
Tasarım Ölçütlerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri.....43

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
1. Uzaktan Eğitim Faaliyetlerinde İletişim Ortamları.....	5
2. Web Tabanlı Öğretim Evreni.....	8
3. Web Tabanlı Öğretimin Basamakları.....	9
4. “Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi”nin Giriş Sayfası.....	33
5. “Dersin kapsamı” Ekran Görüntüsü.....	34
6. “Üniteler” Ekran Görüntüsü.....	35
7. “İçindekiler” Ekran Görüntüsü.....	35
8. “Zihin Engellilerin Eğitimi” Ünitesi WebCT Ekran Görüntüsü.....	36
9. “Zihin Engellilerin Eğitimi” Ünitesi Breeze Ekran Görüntüsü.....	37
10. “Alıştırmalar” Ekran Görüntüsü.....	38
11. “Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi” Ekran Görüntüsü.....	39
12. “Web Tabanlı Öğretim Başarı Testi” Ekran Görüntüsü.....	39
13. “İletişim” Ekran Görüntüsü.....	40

1. GİRİŞ

Türkiye Özürlüler Araştırması'na (DİE, 2002) göre ülkemizde 8 milyon 400 bin özürlü bulunmaktadır. Buna göre ülke nüfusunun %12.29'unu engelliler oluşturmaktadır. Toplum içerisinde engellilerin oranı bu denli yüksek olmasına karşın kitle iletişim ortamında temsilleri düşüktür. Toplum tarafından engellilere yönelik olumlu tutum geliştirilmesine öncülük edilmesi açısından özellikle televizyon programlarında engellilere yer verilmesi gerekirken varolan programlarda engellilere yeterince yer verildiği söylenemez. Engelliler için diğer bir sıkıntı ise uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında kullanılan televizyon, radyo, internet gibi kitle iletişim araçlarından engellilerin ve yetişkin eğitimi bağlamında engelli ailelerinin eğitiminde yeterince faydalanılmamasıdır.

Özellikle zihin engelli çocuğa sahip ailelerin çocukların ve eğitim ortamlarının özelliklerine ilişkin bilgilendirmeye yönelik aile eğitim programlarının kitle iletişim ortamında sunulmaması önemli bir eksikliktir. Zihin engelli çocukların eğitimi ve yetiştirilmesinde, anneden sonra ailenin kritik aktörü babalardır. Babalara yönelik aile eğitim etkinliklerinin sunumunda da uzaktan eğitim kapsamında kitle iletişim olanaklarından faydalanılması, kitle iletişim araçlarının eğitim gibi hayati bir misyonunun olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca işlerinden dolayı aile eğitim programlarına devam edemeyen babalar için kitle iletişim araçları üzerinden yürütülecek uzaktan eğitim uygulamaları, zaman ve mekan esnekliği bağlamında, önemli bir yetişkin eğitimi alternatifidir.

1.1. Uzaktan Eğitim

Terim olarak “uzaktan eğitim”, coğrafya ve zaman açısından ayrı durumdaki öğrenci ve öğreticiyle ilgili eğitim-öğretim düzenlemelerini işaret eder (Williams, Paprock ve Covington, 1999, s. 2). Uzaktan eğitim terimi ile ilk kez, 1892 yılında yayınlanan Wisconsin Üniversitesi katalogunda karşılaşılmıştır (Rumble, 1986, s. 9, Akt. Verduin ve Clark, 1991, s. 8) ve yine aynı üniversitenin direktörü olan William Lighty tarafından 1906’da kullanılmaya başlanılmıştır (More, 1987, s. 13, Akt. Verduin ve Clark, 1991, s. 8).

Uzaktan eğitim; gelişen bilim, teknoloji ve özellikle de iletişim alanındaki gelişmelerle ilişkili olarak, geleneksel eğitim sistemlerinin yetersizliği karşısında, daha doğru bir anlatımla tıkandığı durumlarda, iletişim teknolojilerinden yararlanılarak, eğitim teknoloji kapsamında geliştirilmiş bir yöntem olarak tanımlanabilir. Bu yöntem bireyin eğitim dünyasına ilişkin kaçırdığı fırsatları yeniden yakalamayı, yaşam daha hazır olmayı, daha iyi bir yaşam düzeyi tutturmayı, daha çok bilgiye daha kısa sürede ulaşmayı, her yaş düzeyine ve yaşam boyu eğitime yönelik gereksinimleri karşılamayı, eğitimde etkililik ve ucuz maliyete yönelik seçenekler geliştirmeyi amaçlamaktadır (Demiray, Candemir ve İnceelli, 2002, s.1).

Uzaktan eğitim, her gün öğreticiyle kantağa geçilmeksizin, öğrencinin kendi kendine çalışması için potansiyelini kullanmasına aracı olan kolaylaştırıcı bir öğrenme stratejisi olarak dizayn edilmiştir. Uzaktan eğitim, ihtiyacı duyulduğunda, öğrenci tarafından akademik araştırma ve eğitimin diğer formları araştırılabilir diye merkezilikten uzak, öğrenme olanakları ve etkileşime dayalı çalışma materyali sağlamaktadır (Daniel, 1997, s. 12, Akt. Johnson, 2003, s. 1). Uzaktan eğitimin 4 bileşeni vardır (Verduin ve Clark, 1991, s. 11). Bunlar;

- Genel eğitimin işleyişi sırasında öğretici ve öğrenen arasında ayrılık,
- Öğrencinin değerlendirilmesi hükmünü içeren eğitim organizasyonunun etkisi,
- Öğretmen ve öğrencinin ders içeriğini birlikte yürütmesi için eğitici medya teknolojisinin kullanımı,

- Öğretmen, danışman veya eğitim temsilcisi ile öğrenci arasındaki karşılıklı iletişimin sağlanması şeklindedir.

Uzaktan eğitim teorisi, eğitim nosyonu olarak genel eğitim esnasında eğitimci ve öğrenci arasındaki ayrılığa odaklanmıştır (Dunnigan, 2000, s. 21). Uzaktan eğitimde genellikle öğrencilerin bireysel eğitimleri işaret edilse de tele-konferans örneğinde olduğu gibi grup eğitimi de söz konusudur (Holmberg, 1995, s. 3). Uzaktan eğitim literatürü incelendiğinde, anahtar öğeler olarak karşımıza, öğrenci başarısı, sınıfla birlikte öğrenci doyumu, öğretim metotları, etkileşim ve iletişimden oluşan etkili uzaktan eğitim programları çıkmaktadır (Aljarah, 2000, s. 8).

Kimilerince örgün eğitim yöntemine karşı bir seçenek olduğun savunulan ve çağdaş iletişim teknolojilerini sistem içine alarak, daha fazla insana eğitim/öğretim hizmeti ulaştırdığı ileri sürülen uzaktan eğitim yöntemi, bugün çok sayıda ülkede uygulama alanı bulmaktadır (Demiray, 1999, s. 87). 20-25 yıllık dönem içerisinde, bilgi ve iletişim teknolojisindeki yapılanmalarla birlikte, eğitim ve öğretim dünyasında inanılmaz gelişmeler görülmüştür. Ancak ülkeler arasındaki gelişmişlik seviyenin aynı oranda seyretmemesi çoğu ülkenin eğitim alanında sınırlılıklara yol açmıştır. Bu bağlamda uzaktan eğitimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için finansal kaynak, yetişmiş personel, ekipman ve materyale ihtiyaç vardır (Williams ve diğerleri, 1999, s. 14).

Türkiye’de uzaktan eğitim konusundaki gelişmeler, ülkenin sosyo-ekonomik koşullarıyla orantılıdır. Bu konudaki gelişmelerin cumhuriyetin ilanından sonra başlayan bir dizi yenileşme hareketleriyle ülkemize davet edilen yabancı uzmanların tavsiye kararlarıyla başladığı bilinmektedir. Öncü çalışma, öğretmen yetiştirme ve halkı okur-yazar hale getirme konusundadır. İlk olarak 1924 yılında “Tevhid-i Tedrisat” yani eğitim birliği yasası kabul edilmiştir. Bu kanun ile eğitim-öğretimi birleştirerek okur-yazarlık oranının artırılmasını ve herkesin eğitim/öğretimden faydalanmasını garanti altına alınmıştır. İlerleyen yıllarda yabancı uzman raporları, özellikle de John Dewey’in öğretmen yetiştirme konusunda uzaktan eğitimi teklif etmesi, uzaktan eğitim kavramıyla tanışılmasını sağlamıştır. Sonraki gelişme ise, 1927 yılında okuma, yazma öğretimi için “Muhabere Yoluyla Tedrisat” eş deyişle haberleşme yoluyla eğitim

uygulamasıdır. Cumhuriyetin ilk yıllarında çok düşük olan okur yazarlık oranının artırılması, 1928 yılında 1353 sayılı kanunla kabul edilen yeni Türk Alfabesi'nin tüm yurda en kısa zamanda öğretilmesi ve yeni alfabe ile okuma yazma oranının artırılması için yapılan çalışmalar ve 1933-34 yıllarında, okul açılması ekonomik olarak zor olan bölgelerde oturanların teknik bilgi ve genel kültürlerini geliştirmek için mektupla öğretim kurslarını açılmasına dair öneriler, uzaktan eğitim alanındaki ilk çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır (İşman, 1998, s. 39-40).

Ülkemizde uzaktan eğitim uygulamaların ikinci aşaması olan mektupla öğretim sürecinde, 1960 yılında İstatistik ve Yayın Müdürlüğü bünyesinde uzaktan eğitim yapmayı amaçlayan "Mektupla Öğretim Merkezi Kurulu" kurulmuştur. 1962 yılında okullara çeşitli sebeplerle devam edemeyen okul çağındaki çocukları, yetişkin yurttaşlardan mesleki bilgi ve kültürünü artırmak isteyenleri, daha yüksek derecedeki mesleki ve teknik okulları dışardan bitirme sınavlarına girmeye imkan sağlamak, çalıştıkları işyerlerinden ayrılmadan bilgilerini artırmak ve daha yüksek kademelere ulaşmak isteyenlerin mektupla öğretim yolu ile yetiştirilmesi için "Mektupla Öğretim Merkezi" yönetmeliği yayınlanmıştır (Alkan, 1987, s. 92-93).

Uzaktan eğitimde iletişim teknolojilerinin kullanılması kapsamında, 1968'de yayına başlayan TRT bünyesinde diğer yayın türleri ile birlikte eğitsel yayınlara da yer verilmiştir (Aziz, 1982, Akt. İşman, 1998, s. 50). 1973 yılından itibaren FRTEM okul televizyonu adıyla ilkökul, ortaokul ve liseler için değişik ders programlarını yayınlamaya devam etmiştir. 26 Eylül 1975 yılında kurulan YAYKUR, okul çıkışları öğrencilere, toplumun gereksinim duyduğu alanlarda eğitim teknolojisinin bütün imkanlarından yararlanmak amacıyla televizyonu merkeze alarak bir öğretim uygulanması planlanmıştır (Alkan, 1987, s. 96). 1982 yılında ise üniversite düzeyinde tek uzaktan eğitim kurumu olan Açık Öğretim Fakültesi kurulmuştur.

1. 2. Uzaktan Öğretimde Kullanılan İletişim Araçları ve Ortamları

İlk uygulaması Amerika'da 1728 yılında posta ile yapılan uzaktan eğitim, günümüzde gelişen iletişim teknolojileri sayesinde niteliği çok daha artırılmış olarak çeşitli iletişim

olanakları üzerinden yapılmaktadır (İşman, 1998, s. 16). Uzaktan öğretim, sanal sınıflar, karşılıklı etkileşime dayalı görsel, işitsel düzenlemeler, yerel ve genel ağ bağlantısı ile İnternete dayalı eş zamanlı (senkronik) ve farklı zamanlı (asenkronik) etkileşim gibi bilgisayar temelli teknolojinin avantajları ile birlikte gelişmeye devam etmektedir (Williams, Paprock & Covington, 1999, s. 23). Uzaktan öğretim sistemlerinde kurumla çeşitli düzey ve konumda ilişkide bulunan birey; kurumun temel eğitim bileşenleri olan basılı materyaller ve bu basılı materyalleri destekleyen radyo, televizyon, video, bilgisayar ve diğer görsel işitsel elektronik iletişim kanalları ile karşı karşıyadır (Demiray ve diğerleri, 2002, s.1). Uzaktan eğitim faaliyetlerinde iletişim ortamları tek yönlü ve çift yönlü olarak tasnif edilirler (McIsaac & Gunawardena, 1996, Akt. İspir, 2003).

Şekil 1. Uzaktan Eğitim Faaliyetlerinde İletişim Ortamları

Tek yönlü iletişim ortamları	Çift yönlü iletişim ortamları
Basılı Materyaller	Telefon
Ses Kasetleri	İnternet
Radyo	Cep Telefonu ve Wap
Televizyon	Akademik Danışmanlık
Sesli Konferans	Sınav Hizmetleri
Sesli Grafik Konferans	Öğrenci İrtibat Büroları
Video Kasetleri	Radyo
Bilgisayar Destekli İletişim	Televizyon
CD-Rom	Video Konferans
VCD	Masatüstü Video Telekonferans
DVD	Sanal Ortamlar

Kaynak: McIsaac, M.S. & Gunawardena, N.G., "Distance Education", Handbook of Research for Educational Communication and Technology.

Ed.: D. H. Jonansen. NY: Macmillan, 1996.

1.2.1. İnternet

İnternet, tüm dünya üzerindeki ağların birbiriyle bağlantılı hale gelmesiyle oluşturulmuş, çeşitli kurum, kuruluş ve bireyler arasında dünya genelinde iletişim kurma olanağı sağlayan uluslararası bir bilgisayar ağıdır (Hoşcan, 2000, s. 138). İnternet bilgisayarların modem veya benzeri bir ağ kartıyla telefon hatlarının kullanılarak birbirine bağlanmasını içermektedir. İnternet aracılığıyla hareketli, durağan görüntü,

animasyon, ses, grafik v.b. her türlü bilginin bir başka bilgisayar ya da bilgisayarlara aktarımı mümkündür (Gülcük, 1997, s. 40). TCP/IP denilen internet protokolü ile dünya üzerindeki bütün bilgisayarlar birbirine bağlanabilmektedir. Yüzlerce ağı bir araya getiren bir bilgisayar ağında bir bilgiye, veriye, kuruma, kişiye, v.s. ulaşmak için çeşitli araç ve yöntemler internet erişimine yardımcı olmaktadır. Bunlardan en yaygın olarak kullanılanları; gopher, world wide web (www), e-mail (elektronik posta), kullanıcı ağları, Telnet, sohbet odaları, Dosya Taşıma (File Transfer Protocol: FTP)'dir (Özçağlayan, 1998, s. 135).

Dünyada internet kullanımı ile ilgili, Nielsen/Net Ratings ve International Telecommunications Union tarafından yapılan ve sonuçları Internet World Stats'da (2005) yayınlanan araştırmaya göre 30 Eylül 2005 tarihi itibariyle dünyada toplam 957.753.672 yani yaklaşık 1 milyar internet kullanıcısı vardır. Türkiye'de ise internet kullanımı hakkında ilk resmi sonuçlar Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından Haziran 2004 yılında "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması"nda sunulmuştur. DİE verilerine göre 2004 yılı itibariyle hanelerin %7.02'si internet erişim imkanına sahiptir. Bu hanelerin %83.53'ü internet erişimini kişisel bilgisayar üzerinden sağlamaktadır (DİE, 2004).

İnternet üzerindeki bilgi, hem nitelik hem de nicelik olarak sürekli artmaktadır. Özellikle internetteki bilgilerin kolay güncellenebilir olması, bilginin nitelik ve nicelik açısından artısını daha da hızlandırmaktadır. Bugün milyarlarca sayfa ile ifade edilen bilgi bütünü internet ortamında kullanıcıya sunulmuştur ve bu bilgi her geçen gün artmaktadır. İnternetin eğitim sistemine girmesi ise, eğitimin yapısal anlamda değişmesine neden olmuştur. İnternet sayesinde bilgiye ulaşma yolları değişmiş, bilgi kaynakları çeşitlenmiştir. Geleneksel eğitimde en büyük bilgi kaynakları kitaplar iken, internet aracılığıyla dünya üzerindeki tüm bilgi kaynaklarına anında ulaşılabilmenin yolu açılmıştır. En yeni bilgilerin internet ortamında sunulması ile öğrenme ortamlarında güncel bilginin kullanılması sağlanmış, dünyadaki bütün kütüphanelere, araştırma kurumlarına ve diğer bilgi merkezlerine internet aracılığıyla anında ulaşma imkanı doğmuştur. Geleneksel eğitim sisteminde geçerli olan eğitim mekanı ve zamanı internet sayesinde değişmiştir. Özellikle internet ortamında sürdürülen eğitim

etkinlikleri sayesinde istenilen yerde ve zamanda bilgiye ulaşmak mümkün olmuştur. İnternet aracılığıyla gerçekleştirilen öğretim faaliyetlerinde öğrenciler ve öğretim elemanlarının aynı ortamda bulunma zorunlulukları yoktur. Öğretim elemanı uygun donanımlı bir ortamda ders verirken, öğrenciler internet bağlantısı olan her yerden bilgisayar teknolojisini kullanarak öğretime erişebilir. İnternet aracılığıyla yapılan öğretim faaliyeti eşzamanlı (senkron) ve farklı zamanlı (asenkron) olarak gerçekleşebilir. Eşzamanlı (senkron) öğretim faaliyetlerinde öğrenciler internet aracılığıyla öğretimin sunulduğu anda öğretimi alma imkanına sahiptirler. Öğrencilerin öğretim elemanı, materyal ve diğer öğrencilerle etkileşim içerisinde bulunmaları sağlanmış olur. Öğretim sırasındaki geri bildirimlere göre ders yönlendirilebilir. Farklı zamanlı (asekron) gerçekleştirilen öğretim faaliyetlerinde ise öğretim ile ilgili bilgiler öğretimin sunulacağı web sayfasındadır. Öğrenciler internet aracılığıyla bu bilgilere ulaşarak öğretimlerini sürdürürler. Öğrencinin öğretim elemanı ile etkileşimi öğretim sırasında gerçekleşmez. Öğrenci ile materyal arasına etkileşim yoğun olarak görülür (Egitek, 2006).

İnternetin eğitim ortamlarında kullanılması diğer kaynaklara oranla daha çok Web servisi aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Web'in dev bir bilgi hazinesi olması, grafik destekli olması nedeniyle kullanım kolaylığı, doküman, resim, müzik, animasyon ve video görüntülerinin birleşmesi sonucunda öğrenmeyi daha çekici hale getirmesi nedeniyle Web ile öğretim son yıllarda önem kazanan bir çalışma alanı olmuştur (Hoşcan, 2000, s.147). Bu çalışmalar genel olarak "Web Tabanlı Öğretim" adı altında sürdürülmektedir. Web tabanlı öğretim uzaktan eğitim, bilgisayar destekli eğitim ve internet teknolojilerinin gelişmesiyle ortaya çıkmış bir teknolojidir (Semerci, 2003, s.1).

1.2.2. Web Tabanlı Öğretim

Web tabanlı öğretim, öğrenmeyi besleyen ve destekleyen anlamlı bir eğitim ortamı oluşturmak için internetin özellik ve kaynaklarından yararlanan, yüksek medya teknolojisine sahip bir yapı olarak tanımlanabilir. Bu yapıya metin, grafik, online ses ve görüntü sunumu ve eşzamanlı (senkronik) veya farklı zamanlı (asenkronik) bilgisayar iletişim olanaklarını içerir (Khan, 1997, s. 5). Aynı zamanda renkli şema, grafik, tablo,

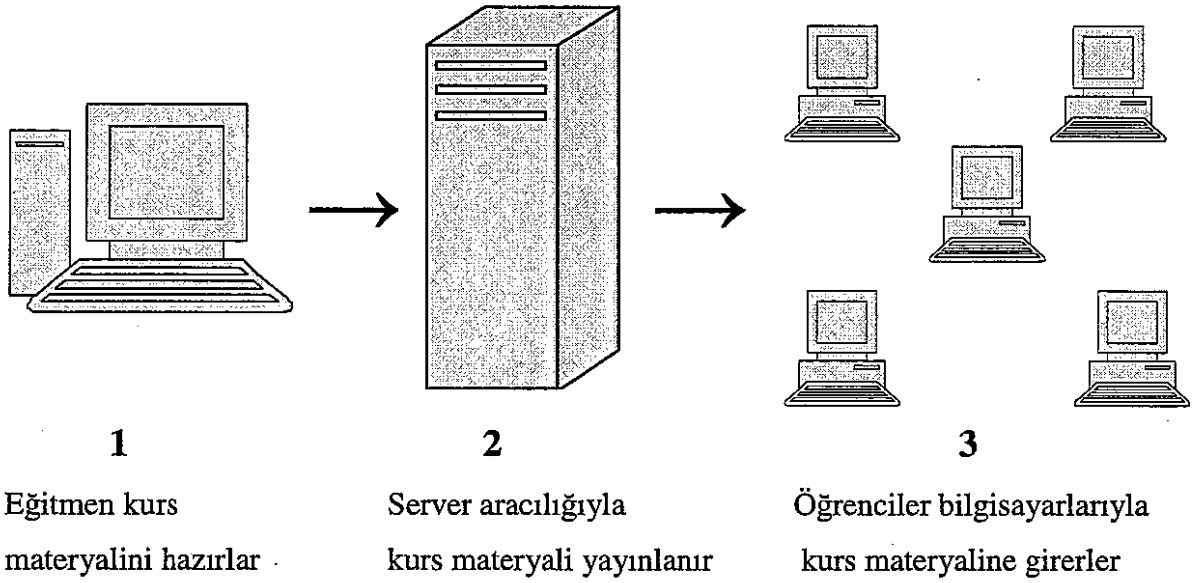
animasyon video, ses ve CD ROM destekli bireysel web sayfalarının oluşturulmasına izin verir (Stewart, 2001, s. 32). Driscoll (1998, s. 371), web tabanlı öğretimin yedi bileşeni olduğunu ifade etmiştir. Bunlar; multimedya (metin, grafik, görüntü, ses ve animasyon), kullanıcı arabirimleri (hiperlinkler ve dolaşım), eğitimin ayrıntılarıyla ilgili uyarılar (anlaşılır bir rehber ve her bir dersin amaçlarıyla ilgili anlaşılır direktifler, alıştırmalar ve geribildirim), teknik detaylarla ilgili uyarılar (virus uyarıları ve diğer web sitelerine bağlanmak için linkler) ve son olarak kullanıcıların kendi içlerinde ve danışmanla etkileşim olarak sıralanabilir. Stewart (2001, s. 33) ise, Khan (1997) ve Driscoll'un (1998) çalışmalarını temel alarak web tabanlı öğretim altı boyutunu ortaya koymuştur. Bunlar; web sayfasının yapısı ve görünümü, hiperlinkler ve dolaşım, teknik konular, dersin prosedürleri ve açıklamalar, dersin sunumu ve etkileşim (kullanıcılar arası ve danışmanla etkileşim) şeklindedir. Web tabanlı öğretim inşası kolay, dinamik, etkileşimli, işbirlikçi ve istenildiği zaman kullanıma açık olan bir sisteme sahiptir (Spiller, 1997, s. 11). Web tabanlı öğretimin evreni ve basamakları Şekil 3 ve Şekil 4'te sunulmaktadır.

Şekil 2. Web Tabanlı Öğretim Evreni

Kaynak: Spiller, S. "Distance Education on the World Wide Web" Master of Science Dissertation, Montreal McGill UNiversity, UMI, ProQuest Information and Learning Company, 1997.

Şekil 3. Web Tabanlı Öğretimin Basamakları

Web tabanlı öğretimde farklı zamanlı (asen kronik) uygulamalardaki artış, araştırmaların web tabanlı öğretim teorisine odaklanmasını beraberinde getirmiştir. Son çalışmalar, özellikle web tabanlı öğretimini motivasyon sağlayıcı rolü üzerinedir. Web tabanlı öğretime dayalı tasarlanan kursların, öğrenci doyumunu sağlaması için aşağıdaki elementleri kapsayacak şekilde desenlenmesi gerekmektedir (Houle, 2004, s. 23). Şu şekilde;

- Anlaşılır, açık ve başarılabilir amaçlar yer almalıdır,
- Öğrencilerin kendi aralarında ve öğretmenlerle aralarında işbirlikçi öğrenmeye dayalı bir etkileşimin varlığı gerekmektedir,
- İçerik, tam, ilgi çekici, sistematik ve değişik öğrenme stillerine özendirici bir yapıda oluşturulmalıdır,
- Site içerisinde dolaşım ve diğer linklere ulaşım kolay olmalıdır,
- Site öğretmenlerin öğrencileri değerlendirmesine ve geri bildirim vermesine imkan sağlamalıdır,
- Son olarak siteyi hazırlayan kişi ve öğretmen, kursa devam eden öğrencileri bilmeli, tanımalıdır.

Bir çok üniversite tarafından eğitim öğretimde teknoloji ve web tabanlı öğretim tekniklerinin kullanılmasıyla öğrencilerin öğrenim seviyelerini yükseltmesi konusu

vurgulanmaktadır (Tennent, 2004, s. 1). Web tabanlı öğretim, eğitim seçeneklerinin genişletilmesinde önemli bir alternatif olmuştur (Rivera ve Rice, 2002, s. 12). Eğitim içeriklerinin internet üzerinden dağıtıldığı web tabanlı öğretim, kullanıcılara kaynakça, e-mail, forum ve tartışma grupları gibi öğrenim kaynaklarına bağlanmayı olanaklı kılan linkler sağlar (Pelletier, 2005, s. 7).

Bilgi çağında teknolojinin kullanımı eğitim olanaklarını genişletmektedir. Günümüzde pek çok eğitim kurumu, çeşitli kursları internet üzerinden vermektedir (Collis, 1996, s. 24; Looms, 1998). Bu şekilde verilen online eğitim programları, yoğun olan ya da takvimlerinden dolayı derse devam edemeyen öğrenciler için eğitim alma olanağı sunmaktadır. Aynı zamanda yaşadıkları yer olarak üniversiteye uzak olan öğrenciler uzaktan eğitimlerine bu şekilde devam edebilmektedirler. Online eğitim programları yürütüldüğü web tabanlı öğretimde, kuizler, pratik sınavlar ve normal sınavlar aracılığıyla öğrencilerin değerlendirilmesi mümkündür. Pek çok araştırmacı ya da eğitmen öğrencileri değerlendirmek için verilen dersin içeriğine uygun değerlendirme modülleri geliştirmişlerdir (Weusi-Puryear, 1999, s. 5). Bu modüller, web tabanlı öğretimde, WBT System's Top Class, Web Course Tools (webCT), Asymetrix's Toolbook II, Thing TechnologiesEASeval, Question Mark Computing's Question Mark Software, v.d. üzerinden kullanılarak öğrencilerin değerlendirilmesi gerçekleştirilmektedir (Looms, 1998). Web tabanlı programlar üzerinden sunulan değerlendirme modülleri genellikle çoktan seçmeli ya da doğru yanlış formatında hazırlanmaktadır. Ancak, diğer test tekniklerinin sunulduğu web tabanlı programlar da vardır (Weusi-Puryear, 1999, s. 6).

Web tabanlı öğretimin etkililiğini değerlendiren pek çok çalışma vardır. Bu araştırmalardan bazıları, web sayfasının yapısı, görünümünü, sistemin cevap verme süresini, link bağlantılarını kalitesini ve sitede dolaşımı test ederken, bazıları ses ve görüntü sunumunu, bilgisayar iletişimini ve web tabanlı ortamlarda öğrenim ve öğretim konularını test etmişlerdir (Stewart, 2001, s. 37).

Ülkemizde web tabanlı öğretimin etkililiği ile ilgili araştırmalar sınırlı sayıdaki çalışmada ele alınmıştır. Tanyeri (2004) tarafından 25 fen bilgisi öğretmenin

görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirilen “Fen Bilgisi öğretmenlerinin Web Tabanlı Öğretime İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi–İlköğretim 8. Sınıf Fen Bilgisi Dersi “Maddeki Değişim ve Enerji” Ünitesinin Gagne’nin Öğretim Modeline Göre Web Tabanlı Öğretimi–“ başlıklı yüksek lisans tezi çalışmada, hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinin web tabanlı öğretim için uygun bir pedagojik yapı oluşturduğu ve biçimsel olarak da web tasarım ilkelerine uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Kabakçı (2001) tarafından, web tabanlı sunulan “Temel Bilgi Teknolojisi” dersine kayıtlı 71 öğrenci ile gerçekleştirilen “İnternet’le Öğretim Etkinlikleri ve Anadolu Üniversitesi’nde Bir Uygulama” başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasında, öğrencilerin internete dayalı ve internet destekli öğretim etkinliklerinden memnun kaldıkları ve bu etkinliklerin diğer derslerde takip ettikleri öğretim etkinliklerine kıyasla daha çok ilgilerini çektiği belirlenmiştir. Şenel (2003) tarafından gerçekleştirilen “Çevrimiçi Bir Destek Olarak Sunulan İktisada Giriş Dersinin Öğrenci Memnuniyeti Üzerine Etkisi: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinde Bir Uygulama Örneği” başlıklı araştırmada web tasarım ilkeleri dikkate alınarak hazırlanmış web destekli eğitim sitesine ilişkin öğrencilerin genellikle memnun oldukları belirlenmiştir.

1.2.3. WebCT (World Wide Web Course Tools)

Tam adı World Wide Web Course Tools [(University of British Columbia/Universal learning Technology (ULT)] olan webCT lisanslı bir web tabanlı öğretim programıdır. WebCT üzerinden kurslar dilediği gibi oluşturulabilir. Kullanımı oldukça kolay olan webCT, zaman sınırlı ve normal deneme testlerini içerir (Weusi-Puryear, 1999, s. 9). WebCT’ye web sitesi olarak <http://www.webct.com>’dan; Anadolu Üniversitesi’nden ise <http://webct.anadolu.edu.tr>’den erişilebilir.

Dünya üzerinde, 1997 yılı itibariyle yaklaşık 500 enstitü webCT kullanmaktadır. Örneğin sadece British Columbia Üniversitesinde, 1997 yılı itibariyle, webCT uygulamalarına dayalı 140 kurs vardır (Murray ve Salari, 1997, s. 12). Örneğin Anadolu Üniversitesi’nde 2006 – 2007 Öğretim Yılında webCT ile verilecek 21 lisans ve 57 yüksek lisans dersi vardır.

Kullanıcılar, webCT aracılığıyla resimler, grafikler, metinler ve diğer sayfalara bağlanan linkleri içeren kişisel ana sayfalarını yapabilirler, testler aracılığıyla kendilerini değerlendirebilirler; eğitimler ise öğrencilerin ilerlemelerini takip edebilirler (Spiller, 1997, s. 17). WebCT uygulamaları öğrenciye dilediği zaman kendisini değerlendirebileceği testler sayesinde esnek bir takvim sağlar. Bu testler internet bağlantısı olan herhangi bir bilgisayar üzerinden cevaplandırılabilir. Testlerde yer alan soruların cevapları çoktan seçmeli ya da doğru yanlış şeklinde hazırlanır. Sorulara karşılık verilen cevaplar tekrar gözden geçirilebilir ve değiştirilebilir. Öğrenci bir sonraki pencerede, testten aldığı puanları görebilir. WebCT uygulamaları aynı zamanda öğrenciler arasında ve öğretmen arasında sınav ya da konularla ilgili tartışmalara imkan veren bir "Forum"a sahiptir (Cereijo, 1999, s. 9).

WebCT'nin, öğrencilerin değerlendirilmesi temelinde, belli başlı özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Simbandumwe ve Tittenberger, 1998): WebCT uygulamalarında,

- Testlerin geliştirilmesi için esasında HTML bilgisi gerekmez de, kullanım kolaylığı sağlaması açısından HTML tercih edilir.
- Sisteme girmek için şifre ve kullanıcı adı gerekmektedir.
- Kullanıcıların kendilerini değerlendirmelerine yönelik otomatik puanlamanın yapıldığı, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı ya da doğru yanlış seçenekli soruların yer aldığı zaman sınırlı ya da serbest zamanlı testler vardır. Aynı zamanda bu test dosyaları yenilenebilir.
- Testler online olarak puanlanabilir ve seviye gösterilebilir. Ayrıca, soru havuzundan tesadüfi soru seçimi yapılarak yeni testler oluşturulabilir.
- Öğrenciler kendi seviyelerini görebilir ve kendilerini diğer öğrencilerle karşılaştırabilirler.
- Zamanlı sınırlı test oluşturmak için Java bilgisi gerekir. Sınavların grafiklerle desteklenme imkanı vardır.

Tüm bu özellikler yanında webCT, öğrencilerin öğrenimlerini, kendi zamanlarına ve gidişatlarına göre ayarlayıp, diğer öğrencilerle sohbet ve grup tartışmaları üzerinden etkileşime geçebilmeleri imkanını sağlar. Ayrıca, kursun içeriği ve bireysel

öğrenimlerine yönelik değerlendirmeler hakkında öğrencilerin danışmanlarıyla iletişim kurması mümkündür (Ahmad, Edwards ve Tomkinson, 2006, s. 1).

1.2.4. Macromedia Breeze

Macromedia tarafından hazırlanan Breeze içerik yönetim yazılımını ülkemizde ilk kez satın alarak kullanmaya başlayan Anadolu Üniversitesi'dir. Breeze uygulamaları, hızlı ve basit adımlar ile ders içeriğinin internet üzerinden yayınlanabilmesini sağlar. Macromedia Breeze ile, organizasyonunuz içerisinde online bir iletişim ağı kurmak, ortak çalışma platformları yaratmak ve eğitimler vermek çok kolaydır. Breeze, Macromedia Firması tarafından başta Flash ve XML olmak üzere pek çok teknoloji kullanılarak geliştirilmiştir. İnternet ve intranet ortamı için, bütünleşik bir çözüm olarak sunulan Breeze, “eşzamanlı (senkron)” toplantılar veya eğitimler düzenleyerek; ya da “farklı zamanlı (asenkron)” olarak dinleyicilerin ve kullanıcıların istedikleri zaman, önceden hazırlanmış olan sunumlara ve e-öğrenme içeriklerine standart bir web tarayıcısı kullanarak erişebilmelerini sağlar. Breeze üzerinden; yeni kullanıcı hesabı oluşturulabilir; bu kullanıcı hesapları yönetilebilir ve yetkilendirilebilir; kullanıcı yetkilendirme bilgileri ve sonuçları kullanıcılara postalanabilir; hazırlanmış olan içerikler yönetilebilir; yeni ders açılabilir ve bu dersler yönetilebilir; toplantılar yönetilebilir; kursa katılım ve katılımcıların performansı gibi istatistikleri incelenebilir ve bunlarla ilgili raporlar ilgili kişilere iletilebilir (Doruk, 2006).

Macromedia Breeze çevrimiçi eğitim ve seminerler vermek adına geliştirilmiş bir çözümdür. Breeze iletişim ağını, yaratmak, izlemek, dağıtmak ve yönetmek için gerekli olan herşeyi içerir. Breeze, kullanıcılarının PowerPoint sunumlarını, standart web tarayıcıları üzerinden Macromedia Flash formatında bilgi paylaşımında kullanarak, etkileyici sonuçlara çok kısa zamanda ulaşabilmelerini sağlar. WebCT'den verilecek dersler içerikleri, PowerPoint sunumları olarak seslendirilerek hazırlanabilir ve Breeze ile sunulabilir (Breeze üzerinden verilen derslere erişim için; <http://breeze.aof.edu.tr>).

1.2.5. Web Tabanlı Öğretim Amaçlı Web Sayfası Tasarımı: Temel Öğeler

Web sayfası hazırlanırken bazı öğelerin ön plana çıkarılması gerekir. Bu öğeler genel olarak strateji, sayfa/reng düzeni navigasyon (dolaşım çubukları), fotoğraf/resim, animasyon/grafik, metin, vurgu, denge ve bütünlük olarak sıralanabilir (Varol, 2002).

Strateji: Web sayfası tasarlanırken, hedef kitlenin özellikleri dikkate alınmalı ve amaçlar doğrultusunda hareket edilmelidir. Bu doğrultuda eğitsel amaçlı Web sayfalarının tasarlanması araştırmalara ve verilere dayanılarak planlı bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Yapılan plan içerisinde sayfanın hangi amaçla hazırlandığı, kimlere yönelik olduğu ve ne tür beklentilere yanıt verebileceğine ilişkin stratejiler geliştirilmelidir.

Sayfa/Reenk Düzeni: Web sayfası tasarımının önemli elemanlarından birisi olan “rank ihmal edilen boyutların başında gelmektedir. Renk, neredeyse bir sitenin başarısını tanımlamada içerik ve gezinti kadar önemlidir ve tasarımın etkili bir bileşenidir. Renk, siteye çekicilik kazandırması yanında, hedef kitleye (öğrenene) mesaj göndermesiyle önemlidir (Karataş, 2003, s. 139). Bu nedenle renk kullanımı büyük bir titizlikle yapılmalıdır. Renk kullanımına ilişkin bazı ilkeler şu şekilde sıralanabilir:

- Saf, parlak ve çok güçlü renkler az kullanılmalı ya da sönük artalan (araka fon) tonlarıyla kullanılmalıdır.
- Artalan olarak dingin, yumuşak, donuk, sönük ve doğal renkler seçilmelidir. Bu şekilde, daha küçük parlak alanlar canlı bir şekilde göze çarpabilir.
- Geniş alanlar farklı renklerle doldurulmamalıdır.
- Artalan rengi, başlık ve metin renkleri, dikkat çekiciler gibi öğelerde kullanılan renkler, site içerisinde yer alan tüm sayfalarda aynı olmalıdır.
- Sayfalarda kullanılan renkleri Web tarayıcılar yorumladığı için her tarayıcının rahatlıkla gösterebildiği renklerin kullanımına özen gösterilmelidir. Bu renkler “Web Safe Color” olarak adlandırılmaktadır.

Dolaşım Çubukları (Navigasyon): Web sayfası tasarımının önemli bir boyutu da navigasyondur. Navigasyon kullanıcının sayfa içinde kaybolmadan yolunu bulmasını sağlayan bir sistemdir (Skaalid, 1999). Dolaşım çubukları ile ilgili öneriler aşağıdaki gibidir (Yılmaz, 2003):

- Genel olarak sayfaların en üstünde resimli bir dolaşım çubuğu, en altında ise düz metin bir çubuk bulunmalıdır çünkü bu yaklaşım birçok kullanıcının alışkın olduğu bir şemadır.
- Resimli olan dolaşma çubuğu, etiket vermeden sınımadan geçirilmelidir. Eğer kullanıcılar, simgelerin gideceği yeri tahmin edebiliyorsa simgeler başarılıdır.
- Dolaşım için kullanılacak araçlar, kesinlikle sayfanın her yerine dağıtılmamalıdır. Bu araçlar birbirlerine yakın yerlerde tutulmaya çalışılmalıdır
- Sağ taraf, dolaşım çubukları için alışık olunmamasına karşın, kullanıcıların diğer beklentileri çubuğun sağda olmasını öngörmektedir.

Fotoğraf /Resim: Web sayfaları kullanıcıya aktarılacak olan resim ya da fotoğraflarla desteklenmesine izin vermektedir. Fakat bu öğelerin yanlış ve aşırı kullanımı verilecek olan mesajın anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca kullanılan fotoğraf ve resimlerin boyutlarının büyük olması ya da Web tarayıcı tarafından desteklenmeyen bir formatta hazırlanması sayfalarının geç yüklenmesine hatta gösterilmemesine neden olduğundan kullanıcıyı sayfadan uzaklaştırabilir.

Animasyon/Grafik: Web ortamında animasyon, yazı ve resim nesnelere verilen hareketli efekt durumudur (Altan, 2000, s. 26). Animasyonlar ile gerçek hayatta gözle görülmeyecek olaylar, tehlikeli deneyler veya pahalı araç gereç gerektiren laboratuvar uygulamaları Web sayfasında gösterilebilir (Kaptan ve Çamurcu, 2002). Animasyonlar Web sayfalarını ilgi çekici kılmakla birlikte, gereğinden fazla kullanımı kullanıcıyı amacından saptırmaktadır.

Metin: Web ortamında düzensiz yerleştirilen yazı ve görüntü öğeleri algılamayı, iletişimi güçleştirir ve yanlış algılamalara neden olur. Yazı ve görüntüler arası görsel dengenin iyi kurulması gerekir. Renkler, biçimler ve bunların yerleşimi dengeli olmalı, ilgi çekmelidir. Göz, bilgi akışına göre zorlanmadan sayfadaki hareketi takip

edebilmelidir. Web sayfasında kullanımına ilişkin bazı öneriler aşağıda verilmiştir (Pektaş, 2001, s. 73):

- Ekranaya yönelik tasarımlarda farklı font ailelerinden gelen ikiden fazla harf karakterinin kullanılması, algılama güçlükleri meydana getirebilir. Aynı harf karakterinin kalın, ince, italik gibi çeşitlemelerini kullanarak istenilen çeşitlilik sağlanabilir.
- Yazıların puntosunun çok büyük olması her bakışta algılanacak sözcük sayısını azaltırken, çok küçük olması da harflerin seçilmesinde güçlüğüne sebep olabilir.
- Koyu renkli zeminler üzerinde açık renkli yazılar tercih edilmelidir ve yazı satırlarını uzunluğu ile metin hizalamalarına dikkat edilmelidir.

Bütünlük: Görsel bütünlük, tasarımda kullanılan öğelerin birbirlerine göre olan konumlarının etkili bir şekilde kullanımıyla oluşturulabilir. Renk düzeni, sayfada metin kullanımı, animasyon ve grafiklerin yerleşimi bütünlük için belirleyicidir.

Denge: Görsel denge sayfaların üstünde, altında, sağında ve solunda yer alan unsurların bütünlüğü olmak üzere birbirleriyle oluşturdukları ilişkileridir (Dursun, 2004, s.54). Ekranlardaki bileşenler dikey ve yatay eksen dikkate alınarak eşit ağırlıkta dağıtılsa, izleyicide denge ve eşitlik hissi uyandırır. Tasarım her iki alanda da tekrarlandığında, denge simetrik olacaktır. Ancak, bir çok durumda gözün bilgiyi anında yakalayabilmesi için asimetrik tasarımlar kullanılabilir.

Vurgu: Vurgu, Web sayfalarında site ziyaretçilerini öncelikli olarak önemli görülen öğelere yönlendirmek için kullanılan bir tekniktir. Amaç ziyaretçinin dikkatini belli bir noktaya yönlendirmektir (Dursun, 2004, s.54).

1.3. Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Yetişkin Eğitimi ve Engelli Çocuk Ailelerinin Eğitimi

Uzaktan eğitim uygulamaları, aile ve işle ilgili yükümlülükler nedeniyle eğitimi kesintiye uğrayan yetişkinler için, öğretim takviminin uygunluğu temelinde, cazip bir eğitim fırsatı sunmaktadır. Eğitim almak isteyen ancak tam zamanlı çalışan yetişkinler,

zaman ve coğrafi esneklikten dolayı uzaktan eğitimi tercih etmektedirler (Chyung, Winiecki ve Fenner, 1998, s. 97). Yetişkin öğrenciler için zaman oldukça değerlidir, dolayısıyla etkili ve esnek zaman düzenlemelerine sahip öğretim imkanlarına ihtiyaçları bulunmaktadır (DuCharme-Hansen ve Dupin-Bryant, 2004, s. 59). Yetişkin taleplerine, uzaktan eğitim uygulamaları içerisinde, özellikle farklı zaman ve mekanlarda gerçekleştirilen farklı zamanlı (asen kronik) eğitim uygundur (Houle, 2004, s. 17).

Uzaktan eğitim aracılığıyla yetişkinlere sunulan eğitimin etkiliği bağlamında, geleneksel eğitim uygulamaları ile uzaktan eğitim uygulamaları arasında verimliliği karşılaştıran pek çok çalışmada, iki uygulama arasında anlamlı bir farklılık belirlenememiştir (O'Lawrence, 2006, s. 47). Eğitim almak isteyen yetişkinler, ev ve iş önceliklerinden dolayı eğitimde yüksek derecede esneklik istemektedirler. Dolayısıyla uzaktan eğitim düzenlemelerinin yetişkinlere yer ve zaman kontrolü imkanın vermesi ve kendi eğitim alt yapılarına uygun olması gerekmektedir (Stewart, 2001, s. 36).

Günümüzde internet, eğitim modellerini derinden etkilemiş ve uzaktan eğitimin önemli bir parçası olmuştur. İnternet kullanımı yetişkin eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Esnek ve çalışmaya izin veren yapısı nedeniyle ilerleyen dönemlerde internet üzerinden sağlanan kurslara kaydolan yetişkin öğrencilerin sayılarında bir artış gözleneceği bir gerçektir (Ahmad ve diğerleri, 2006, s. 1). Yetişkin eğitimi kapsamında, özellikle kırsal kesimde görev yapan özel gereksinimli çocukların öğretmenleri için etkileşimli (interaktif) televizyon ya da web tabanlı öğretim gibi teknoloji temelli uzaktan eğitim uygulamaları önemli bir eğitim alternatifidir (Spooner, Spooner, Algozzine ve Jordan, 1998, s. 51; Ludlow, 1995, s. 47). Jordan, Spooner, Calhoun, Beattie, Algozzine ve Galloway (1999) tarafından yapılan çalışmada, Charlotte bölgesinde (kırsal bir yerleşim yeri), öğrenme yetersizliği olan çocukların öğretmenlerine yönelik uzmanlık programı kapsamında yürütülen bireysel gelişim programlarının sunumunda uzaktan eğitim uygulamalarına yer verilmiştir. Web üzerinden 4 site aracılığıyla sürdürülen eşzamanlı (senkronik) ve farklı zamanlı (asen kronik) bu uygulamaya devam eden 128 öğrencinin (öğrenme yetersizliği olan çocukların öğretmenleri) başarı durumları ile yıllardır geleneksel uygulamalarla sürdürülen aynı kursa devam eden öğrencilerin başarı

durumları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu çalışma ile öğretmen yetiştirmede kullanılan uzaktan eğitim uygulamasının etkiliği belirlenmiştir.

Uzaktan eğitim aracılığıyla yetişkin eğitimi kapsamında engelli çocuk ailelerinin eğitimi konusunda ülkemizde gerçekleştirilen iki çalışmaya rastlanmıştır. Bunlardan ilki Ünlü (1987) tarafından 19 aile ile gerçekleştirilen “İşitme Engelli Çocukları Olan Ailelerin Uzaktan Öğretim ile Eğitilmesi” başlıklı çalışmadır. Bu çalışmada, kullanılan uzaktan öğretim programının aile eğitimine olumlu katkısı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, amaca göre oluşturulan eğitim programının işitme engelli çocukların ailelerine uygulanması sonucu bu kişilerin uzaktan öğretim yöntemleriyle eğitilebilecekleri saptanmıştır.

Bu alanda gerçekleştirilen diğer çalışma ise Yücel (2006) tarafından 72 otistik çocuk anne-babasıyla gerçekleştirilen “Bağımsız Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi Hakkında Uzaktan Eğitime Dayalı Aile Eğitim Programının Etkililiği” başlıklı çalışmadır. Araştırmanın bulgularına göre, video ve yazılı materyallerle sunulan uzaktan eğitime dayalı aile eğitimi programının, ailelerin bilgi düzeylerinde anlamlı bir artışa neden olduğu ve uzaktan eğitim uygulamasının etkili olduğu belirlenmiştir.

1.4. Zihin Engelliler ve Aile Özellikleri

Zihin engelliler özel eğitim gerektiren bireyler içerisinde bir grup olarak tanımlanabilmektedir. Özel eğitim gerektiren birey, 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de (KHK/573, 1997) ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde (MEB, 2006) çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılıklar gösteren bireyler olarak tanımlanmaktadır. Zihin engelli bireyler ise özel eğitim gerektiren bireyler içinde önemli bir grubu oluşturmaktadır.

Amerikan Zeka Geriliği Birliği (American Association on Mental Retardation) tarafından son 30 yıl içinde zeka geriliği kavramı beş kez tanımlanmıştır. Son olarak 2002 yılında önerilen tanıma göre, “Zeka geriliği, hem zihinsel işlevler, hem de kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde anlamlı sınırlılıklar görülen bir

yetersizlik olarak nitelendirilmektedir. Bu yetersizlik 18 yaşından önce ortaya çıkmaktadır.” şeklinde açıklanmaktadır (AAMR, 2002, s. 8). Türkiye’de zihin engellilik, 573 sayılı özel eğitim hakkında K.H.K.’de (KHK/573, 1997) zihinsel öğrenme yetersizliği terimi kullanılarak “zihinsel gelişim yetersizliğinden dolayı, bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde, hafif-orta-ağır düzeyde etkilenmesi durumu” olarak tanımlanmaktadır.

Tüm ailelerin çocuklarına ilişkin beklentileri vardır. Bu beklentiler anne babanın kendilerini nasıl algıladığına ve onlar için belirleyici rolü olan kişilere bağlı olmaktadır. Ayrıca, bir toplumda ideal çocuğu atfedilen stereotipler ve onu tanımlayan bütün kalıp yargılar, doğacak çocuğun sahip olması istenen özelliklerden oluşmaktadır. Anne babanın sahip olmak istediği beceriler veya meslek arzuları çocuktan beklentiler olarak yansımaktadır (Akkök, 1982, s. 3). Bir çocuğun doğumu aileyi gerek yapısal, gerek gelişimsel, gerekse işlevsel olarak etkiler. Çocuğun doğumuyla duyulan mutluluk ve sevinç bu değişimlerin olumsuz etkilerinden aileyi korur. Çocuğun özürülü olması durumunda ise, sevinç ve mutluluğun yerini yoğun bir yas duygusu alabilir (Fırat, 2000). Çocuğun günlük bakımı, parasal güçlükler, uygun yardım ve eğitimin sağlanabilmesi ailenin karşılaştığı temel zorluklardır. Tanıdaki güçlükler, çocuğun gelişim yetersizliğinden kaynaklanan davranış ve sağlık problemleri, ailelerin yaşadıkları yalnızlık duygusu, özürülü çocuk ailelerinin kaygı düzeylerini artırmaktadır. Bunun yanı sıra özrün derecesi arttıkça çocuğun bağımlılığı ve ailenin sorumluluğu artmakta, kaygı düzeyi daha da yükselmektedir (Aksaz, 1990, s. 14). Dolayısıyla bu durum ailede strese yol açmaktadır. Özürülü çocuğun ailede strese yol açmasının nedenleri şöyle özetlenebilir (Kırcaali-İftar, 1995):

- Harika çocuk mitinin yıkılması ve onun sonucunda ailenin çocuğu kabulde ve duygusal bunalımı atlattırma çabaları; normal çocuk sahibi kişilere bakıp “neden ben?” sorusunu yanıtlama çabaları,
- Aile bireylerine, çocuğun kardeşlerine, yakınlarına ve çevreye çocuğun durumunu açıklamada çekilen zorluk,
- Çocuğun durumuna ve özelliklerine ilişkin elde edilen bilginin yetersizliği veya tutarsızlığı,
- Çocuğun özrününün yol açtığı davranış ve sağlık sorunları ile bu sorunlarla başa

çıkma çabaları; çocuğun bakımının zaman, emek ve para gerektirmesi. Anne babanın kendilerine ve diğer çocuklara kaynak ayıramaması,

- Çocuğun gelişiminde önemli aşamaları yaşayamama ya da çok geç yaşama; özürlü çocuğun küçük kardeşlerinin gelişim açısından daha ilerde olması,
- Çocuğa karşı çevrenin gösterdiği olumsuz tutumlar; yakın çevrenin aileden uzaklaşması,
- Pek çok uzmanla ile görüşme gereği,
- En uygun eğitim ortamını bulma çabaları,
- Çocuğun geleceğine ilişkin duyulan kaygılar.

Ailede çocuğa ilişkin geliştirilen beklentiler, giderek çocuğun ilerde başarılarını içeren düş ve fantezilere dönüşür. Burada toplumun “ideal çocuk algısı” aileleri bazı ortak beklentilere yöneltse de, her ailenin kendi özgünlüğü doğrultusunda farklı beklentileri ortaya çıkmaktadır; hatta bu beklentiler eşler arasında da farklılaşabilmektedir. Doğumu izleyen günlerde ya da okul yıllarında çocuğun zihinsel engelli olduğunun öğrenilmesi, tüm beklenti ve düşleri alt üst eder; aile bu acı gerçekle baş başa kalır. Beklentilerle gerçek durum arasındaki farklılıklar arttıkça ailenin acısı daha da artar ve gerçek durumla baş etmesi ve onu kabullenmesi daha da zorlaşır (Eripek, 1996). Çocuklarının özürlü olduğunu öğrendikten sonra annelerin ilk tepkisi ise üzüntü ve depresyondur. Bu tepkileri karmaşa, pazarlık etme, kabul ve uyum gibi davranışlar izlemektedir. Anneler bu değişimlerde en büyük desteği ise kendi ailelerinden ve babalardan almaktadır (Cavkaytar, Batu, Kartal, Çetin ve Güllüpinar, 2004).

1.4.1. Zihin Engellilerin Eğitiminde Aile Katılımı ve Önemi

Çocukların eğitim ortamındaki gelişiminde bugün kabul edilen en temel ilkelerden biri öğretmenlerin, öğrencilerin, idarecilerin ve ailelerin bu süreçte hep birlikte yer almasıdır. Çocukların okul ortamında kazandığı becerilerin ev ortamında pekiştirilmesi ve geliştirilmesi, okul-ev tutarlılığının sağlanması ve ailelerin okul ortamının etkili bir ögesi haline gelebilmesi bugün eğitim sürecinin temel hedeflerinden biridir (Akkök, 2003). Anne-babaların çocuğun eğitimine katılımı, diğer bir ifadeyle aile katılımı, zihin engelli çocuklarının eğitiminde aktif olmaları, eğitici rolü oynamaları, çocuklarına

beceriler kazandırmaları, istenmedik davranışları söndürmeleri amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar olarak açıklanmaktadır (Sucuoğlu, Küçükler ve Kanık, 1993). Bir başka tanıma göre ise aile katılımı, ailenin, okulun akademik ve sosyal amaçlarını gerçekleştirmek için günlük etkinliklere, okuldaki planlamaya, yönetime etkin olarak katılmasını içerir. Aile katılımı; etkin katılım, edilgen katılım ve katılmama olmak üzere üç düzeyde ele alınabilir. Etkin katılımı, ailenin çocuğu ile ilgili uygun olan etkinliklere doğrudan katılımı; edilgen katılım, bilgi alıcı ve verici olarak okuldaki kararlara katılım biçiminde gerçekleşir. Katılmama ise okulla ve çocuğuyla ilgili hiçbir etkinliğe katılmama biçimindedir. Tüm bunlar içerisinde istenilen ise anne-babaların çocuklarının eğitimine etkin katılımlarıdır. Aileler, çocuklarının eğitimlerine katılımcı olmaları sonucunda yeni rolleri de üstlenmek durumunda kalırlar. Örneğin; aileler, okula ekonomik destek sağlayan, okul programını destekleyen, çocuğun evdeki öğretmeni, okul etkinliklerinde izleyici ve dinleyici, çocuğunun haklarını savunucu, çocuğuyla birlikte öğrenen öğrenci, öğrenme işbirlikçi ve okuldaki kararlara katılımcı gibi roller üstlenebilmektedir (Cavkaytar, 2002).

Anne babaların çocuklarının eğitimine katılım alanları, öğretmenle ilişki kurma, özel eğitim sürecine katılma, ulaşım, okulda gözlem, evde eğitim, toplantılara katılma, sınıfta gönüllü çalışma, veliler arası etkileşim, idareyle işbirliği, kuruma mali destek sağlama, derneklere katılma ve özür hakkında bilgi yayma şeklinde sıralanmaktadır (Sucuoğlu ve diğerleri, 1993). Bir başka görüşe göre de ailelerin katılım alanları; çocuğun tanınması, kuruma yerleştirilmesi, eğitim programlarının oluşturulması, eğitim etkinlikleri, yasal uygulamalar hakkında bilgilendirici grup etkinlikleri, ailelerin kendi özel sorunlarına çözüm aradığı uzmanlarla birebir ya da grup olarak yapılan etkinlikler gibi uygulamaya ve bilgilendirmeye yönelik alanlar olarak sıralanmaktadır (Cavkaytar, 2002).

Türkiye’de aile katılımının ne denli önemli olduğu yapılan yasal düzenlemelerde de vurgulanmaktadır. Ülkemizde aile katılımının özellikle vurgulandığı 573 nolu “Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”de, ‘ailelerin özel eğitim sürecinin her boyutuna katılmaları esastır’ ilkesi ile zihin engelli çocuğun doğrudan eğitimi ve sağlanacak destek hizmetlerin yürütülmesinde aile katılımının önemine işaret edilmektedir (Vuran, 2000). Aynı yasanın 6. maddesinde “erken çocukluk dönemindeki

özel eğitim hizmetlerinin ailenin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi temeline dayalı olarak evlerde ve kurumlarda sürdürülmesi” belirtilerek aile eğitimi hizmetlerine önem verilmesi vurgulanmaktadır. Yine 11. maddede farklı konu ve sürelerle özel eğitim gerektiren bireyler için temel yaşam becerileri geliştirmede ailenin ve yakın çevrenin aktif rol almalarının gereği belirtilmektedir (Cavkaytar, 1999). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin (MEB, 2006) 33. maddesinde ise “özel eğitim okul ve kurumlarında açılan yaygın eğitim programlarına katılan bireylerin iâşe ve ibateleri eğitimleri süresince Bakanlıkça karşılanır. Ayrıca, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin aile eğitimi programlarına katılan birinci derecedeki yakınları ya da velisi de aynı haktan yararlanır” denilerek ekonomik güçlükler nedeniyle aile katılımının önündeki maddi engellerin devre dışı bırakılması konusu tanımlanmaktadır. Aynı yönetmeliğinin 36. maddesinde aile eğitimi hizmetlerinin şekli tanımlanmaktadır. Bu maddede aile eğitimi, ‘tüm eğitim kademelerinde bireyin eğitimine katkı sağlamak amacıyla aileye verilecek her türlü rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini içeren bir eğitimidir’ şeklinde tanımlanmaktadır. Aile eğitimi programlarının hazırlanıp, yürütülmesinde ise, aile eğitiminde esas olacak genel ilke ve amaçlar doğrultusunda bireyin yetersizliği, gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve ailenin ihtiyaçlarına uygun olarak RAM’lar, özel eğitim okul ve kurumları, kaynaştırma uygulamaları yapılan okullar görevlendirilmiştir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ne (MEB, 2006) göre ailenin katılımıyla bir yılığına planlanan aile eğitim programları, aile ile bireyin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda her yıl yeniden geliştirilerek uygulanması kabul edilmiştir. Planlanması ve koordinasyonu “Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu” tarafından yapılan aile eğitimi hizmetlerinin ise, bireyin ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda bireysel, grup ya da uzaktan eğitim şeklinde kurumlarda ya da ihtiyaç hâlinde evlerde yürütülmesi benimsenmiştir.

Zihinsel engelli çocuğı olan anne-babaların eğitime katılımının sağlanması, zihinsel engelli çocuk ve aileleri üzerlerindeki olumlu etkilerine yönelik bulgular pek çok araştırmayla ortaya konulmuştur (Cavkaytar, 1999; Tekin, 2000; Vuran, 2000). Türkiye’de aile katılımı alanında gerçekleştirilen araştırmalara baktığımızda, Akkök (1984) davranışsal yaklaşıma dayalı aile rehberliği uygulamalarının çocukların gelişimini destekleyici nitelikte olduğunu ve bu uygulamaların anne babaların özürflü çocuklarına karşı olumlu tutumlar sergilemesine aracı olduğunu saptamıştır. Cavkaytar (1999) geliştirilen aile eğitimi programını tamamlayan annelerin program doğrultusunda

yaptığı beceri öğretimi çalışmalarının zihin engelli çocukların öz bakım ve ev içi becerilerini öğrenmelerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Birkan (2001) ailelere sunulan Küçük Adımlar Kursu sonunda her annenin, Küçük Adımlar Programı uygulama becerilerini, gerek uygulama gerekse izleme çalışmalarında tam olarak sergilediklerini belirlemiştir. Vuran (2000) çalışmasında kullandığı aile eğitimi programının, annelerin çocuklarının uygun davranışlarını ödüllendirmelerini arttırdığını göstermiştir. Bunun yanı sıra, annelerin çocuklarının uygun olmayan davranışlarını izleyen eleştiri yorumları ise azalmıştır. Sucuoğlu ve diğerleri (1993) tarafından, öğretmen değerlendirmelerine dayalı olarak, anne babaların özürülü çocuklarının eğitimine katılımlarını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen çalışmada ise anne katılımlarının her alanda babalardan daha yüksek olduğu ve genellikle annelerin çocuğun bakımı ve eğitimi gibi sorumlulukları yerine getirirken babaların ekonomik sorumlulukları üstlendiği gözlenmiştir.

1.4.2. Baba Katılımı

Araştırmacılar, yıllardır zihin engelli çocukların aileleri üzerinde çalışmalarına rağmen, bu çalışmalar genellikle anneler üzerine yoğunlaşmaktadır. Son 20 yıl içinde ise, ailenin kritik aktörü olan anneye odaklanılmasının ardından, aileye yönelik araştırma yapan uzmanlar, çocuklar ve eşleriyle ilişkileriyle olan ilişkileri temelinde, babalar üzerinde yoğunlaşmaya başlamışlardır (Lamb, 1997; Quinn, 1999; Tylicki, 2003). Her ne kadar konu hakkında ortak bir karara varılmamış olsa da, çalışmaların öncelikli konusu, babaların çocuklarının hayatlarına katılımı ile bunun pozitif ve uzun süreli olması için gerekli desteğin ve cesaretlendirmenin nasıl sağlanacağı üzerinedir (Quinn, 1999).

Quinn'e (1999) göre baba katılımının açık ve kalıcı bir tanımı yapılamamasına rağmen, Pleck (1997) tarafından yapılan tanım yaygın olarak benimsenmektedir. Pleck (1997, s. 66) baba katılımını, çocukla meşguliyet, erişilebilirlik ve sorumluluk olmak üzere, katılımın 3 temel boyutuyla açıklama yoluna gitmiştir. Bu kavramlarının içeriklerine bakıldığında ise:

- Çocuk bakımında meşguliyet/ilgi; çocukla bire bir etkileşim içerisinde zaman harcamayı kapsar. Burada babayla çocuk arasında direkt etkileşim söz konudur.
- Erişilebilirlik; çocukla çeşitli aktiviteleri esnasında, örneğin çocuğu giydirme, besleme, temizleme ya da çocuk oynarken orada oturup çocuğun yanında olma şeklinde, çocuk için zaman harcamayı ve çocuğun yanında hazır bulunmayı içerir. Burada baba çocuk etkileşiminin şekli ise dolaylıdır.
- Sorumluluk; tanımı tam olarak ortaya konulmasa da baba katılımında diğer boyutları arasında en önemli yeri sorumluluk teşkil eder. Sorumluluk, çocuğun bakımı için düzenlemeler yapma, gerekli randevuları ayarlama ve çocuk hasta olduğunda işten izin alma gibi şefkat ve sorumlulukla ilgili etkinlikler şeklinde adlandırılabilir.

Lamb (1986) çocuk için zaman ayırmanın, katılım açısından, çocukla bire bir etkileşime geçmekten daha önemli olduğunu işaret etmiştir. Lamb ve Pleck (1997, s. 3) ayrıca baba katılımının sağlanması için 4 temel faktörden bahsetmiştir; motivasyon/güdülenme; yetenek ve kendine güven; sosyal destek ve kurumsal faktörler ya da uygulamalardır. Motivasyon; babanın kendi baba katılımını, yaşını, çocukla olan sosyal etkileşimini ve karakterini içeren kendi gelişimsel tarihi olarak tarif edilir. Yetenek ve kendine güven; babaların, bir babanın çocukla ilgili kendi yeterlikleri hakkında sahip oldukları sağlam inanç ve çocuğun gelişimi hakkındaki bilgilerinden oluşur. Sosyal destek; babaların evlilik ilişkilerine başka bir ifadeyle iyi bir evlilik ilişkisi içerisinde sergiledikleri yüksek seviyedeki baba katılımına karşılık gelir. Son olarak kurumsal faktörler ya da uygulamalardan kastedilen ise; babaların çalışma durumları, iş statüleri ve işle ilgili konulardır. Bir çok araştırmacı bu kavramların içini doldurmada güçlük çekmektedir. Bunun nedeni, baba çocuk etkileşiminde, babanın harcadığı zamanın tek çocukla mı yoksa tüm çocuklarıyla mı olacağı konusundaki belirsizliktir. Ayrıca babaların, baba katılımını sadece aileye finansal destek sağlamak şeklinde algılamaları da bir başka sorundur (Quinn, 1999). Hewlett'a (1992) göre katılım aktif ve pasif katılım olmak üzere iki şekilde kendini göstermektedir. Aktif katılım çocuğu tutmak ya da beslemek şeklindeyken; pasif katılım çocuğu okşama,

onunla uyuma ya da yanında bulunma gibi davranışları içerir. Baba katılımında bir diğer etken ise tecrübe edilen babalık modelleridir. Seyrek rastlanan bir durum olmasının karşın, babalar kendi babalarını model olarak alabilmektedirler. Ancak, medya ve akranlar tarafından sunulan olumlu baba imajı neticesinde babalar, kendi babalarının düştüğü hataları yapmaktan kaçınır (Quinn, 1999).

Çok sayıdaki çalışma çocuğun gelişiminde baba katılımının önemini işaret etmektedir. Yapılan son araştırmalar, çocukların sosyal yeterlikleri ve çocukların akademik başarıları ile baba katılımı arasındaki olumlu ilişkiyi ortaya koyan kanıtlar sunmaktadır. (Grolnick ve Slowraczek, 1994, s. 237; Hart, DeWolf, Wozniak ve Burts, 1992, s. 879; Lewis, 1997, s. 141; Nord, Birmhall ve West, 1997). Amato ve Paul (1999, s. 557) yaptıkları çalışmada, baba katılımının çocuğun akademik başarısını artırdığını ve çocukta istenmeyen davranışları azalttığını ortaya koymuşlardır. Dunn, Cheng, O'Conner ve Bridges (2004, s. 553) tarafından yapılan bir başka çalışmaya göre de baba katılımının çocukta görülen uyum problemlerini azalttığı gözlenmiştir. Flouri ve Buchanan'nın (2003, s. 63) yapmış olduğu "Ulusal Çocuk Gelişimi" çalışmasının bulgularına göre ise baba katılımı psikolojik uyumsuzluklara karşı önleyici faktörlerin başında gelmektedir. Ayrıca bu çalışmaya göre baba katılımının annelerin yaşadığı stresi önleyici nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar genel olarak babaların erkek çocuklarının eğitime, kız çocuklarına nazaran daha yoğun katıldıkları hipotezini desteklemektedirler (Pleck, 1997, s. 5). Cinsiyet farklılığına dayalı olarak babaların erkek çocuklarıyla kızlara nazaran oyun aktivitelerine daha fazla katılımları ne yazık ki iş çocuk bakımına geldiğinde aynı oranda seyretmemektedir (Levy-Shiff ve Israelashvilli, 1988, s. 434). Çocukların sosyal davranışları ile baba katılımı arasında ilişki vardır. Babaların çocuklarının problem davranışlarını algıları ya da öğretmenlerin algıları baba katılımını etkilemektedir (Fagan, 1999, s. 243). Okulun mevcut politikaları ve öğretmen tutumları da baba katılımını etkilemektedir (Epstein, 1990, s. 99).

Araştırmacılar, baba katılımının çocuğun eğitimi ve yetiştirilmesi ile ilgili olumlu etkileri yanında, anne üzerindeki olumlu etkilerine de değinmişlerdir. Zihin engelli çocuğa sahip annelerin eş (baba) desteğinden olumlu yönde etkilendikleri ortaya konulmuştur (Nouh, Dumas, Wolf ve Fisman, 1989, s. 456; Simmerman, Blacher ve

Baker, 2001, s. 325). Ericson ve Upshur'a (1989, s. 250) göre babalar eşlerine anlamlı destek sağladıklarında ve mevcut işlere baba katıldığında, annelerin çocuk bakımının yüküne yönelik algılarının daha da hafiflediğini bulmuşlardır. Ayrıca baba katılımı, gerek anne gerekse baba açısından aile bağlarını ve evlilik düzenini artırıcı etkiye sahip olması yanında evlilik doyumunu artırmasıyla, zihin engelli çocuğun kaynaklık ettiği stresörleri önleyici niteliktedir (Trute, 1990, s. 292; Willoughby ve Glidden, 1995, s. 399). Araştırmalar, babaların çocuklarının eğitimlerine katılmaları ile annenin sürece dahil olması arasında pozitif ilişkinin varlığını da göstermektedir (Nord, Brimhall ve West, 1997).

Araştırmalara göre babanın çalışma durumu ise baba katılımında belirgin bir etkiye sahiptir. İş itibarıyla boş zamanı daha fazla olan babaların ev işleri ve çocuk bakımına daha fazla katılmaları olasıdır (Becker, 1981, Akt. NCOFF, 1999, s. 4). Bu durumda çalışmayan, işsiz babaların çocuklarıyla daha fazla vakit geçirdikleri beklenebilir (Radin ve Harold-Goldsmith, 1989, s. 454).

Varolan çalışmalar, çocukların okullarında yürütülen aile eğitimi programlarının baba katılımını artırdığını ortaya koymaktadır (Stevenson ve Baker, 1987, s. 1348). Babaların kendi becerileri de, çocuklarının eğitim ve bakımına katılmalarını etkilemektedir. Örneğin, çocuk bakımı hakkında bilgiye sahip babaların kendi güven ve motivasyonlarının daha yüksek olduğu kaydedilmiştir (Fagan ve Iglesias, 1999, s. 245).

1.5. Problem

İnternet ve ilişkili teknolojileri, öğrencinin sınıf içerisindeki fiziksel varlığı gereksizdir, eğitimcilere öğretim sürdürme imkanı vermektedir. İnternet üzerinden eğitim eşzamanlı (senkronik) ya da canlı olabileceği gibi farklı zamanlı (asenkronik) şekilde gerçekleştirilebilir. Günümüzde senkronik iletişim aracılığıyla öğrenci ve öğretmenler internet üzerinden kilometrelerce uzakta olsalar dahi iletişim kurabilirler. Senkronik iletişim ortamlarında farklı sınıflardaki öğrenciler uydu iletişimi ya da internet aracılığıyla dersi aynı anda takip edebilmekte ve birbirleri ile iletişim kurabilmektedirler. İnternet aracılığıyla sağlanan ikinci iletişim farklı zamanlı

(asenkronik) ya da gecikmiş iletişimidir. Bu yöntem öğrencilerin, okulun web ağında depolanmış olan dersin video kayıtlarına ya da ünitelere diledikleri zamanlarda sınırsız girebilmelerini sağlar. Öğrencilerin dersi takip etmek için kendilerince uygun zaman belirleme şansları vardır (Cereijo, 1999, s. 12). Bu yöntem ile öğrencilere kendi takvimlerine göre dersi takip etme imkanı sağlanır ve coğrafi anlamda danışmanla aynı yer ve zamanda bulunma zorunluluğunu ortadan kaldırılır (Pelletier, 2005, s. 23). Uzaktan eğitim uygulamaları içerisinde gerek eşzamanlı (senkronik) gerekse farklı zamanlı (asenkronik) iletişimin personel maaşları, bina, danışmanlık hizmetleri, barınma ve diğer giderler hesaba katıldığında ekonomik katkıları oldukça fazladır (Cereijo, 1999, s. 13).

Uzaktan eğitim hizmetlerinin web tabanlı ortamlarda farklı zamanlı (asenkronik) iletişim yoluyla verilmesi, yetişkin eğitimi bağlamında, özellikle babalar için önemli bir avantajdır. Bir çok yetişkinin okul ya da çeşitli kurumlar aracılığıyla verilen aile eğitimi programlarına işlerinden dolayısıyla katılamadıkları bir gerçektir (Houle, 2004, s. 5).

Engelli çocuğa sahip ailelerin çeşitli nedenlerden dolayı aile eğitimi programlarına katılamadıkları bilinmektedir. Bununla birlikte zihin engelli çocuk ailelerine yönelik yapılan çalışmaların, ailelere çeşitli becerilerin kazandırılması için hazırlanan aile eğitim programlarının etkililiği (Akkök, 1984; Özen, 1999; Vuran, 2000; Birkan, 2001); zihin engelli çocuk ailelerinin özellikleri (Silivri, 1981; Aksaz, 1990; Erdemir, 1992; Gündoğdu, 1995; Ergenekon, 1996; Eroğlu, 1998; Bakkaloğlu ve Sucuoğlu, 2000; Karyelioğlu, 2002; Cavkaytar ve diğerleri, 2004); aile eğitimi ve aile rehberliği (Akkök, 1982; Özgür, 1993; Sucuoğlu, Kanık ve Küçükler, 1993; Şahin, 1994; Çelebi, 2003); aile katılımı (Sucuoğlu, Kanık ve Küçükler, 1993; Cavkaytar, 1999; Temel, 1994; Çelik, 2003); ailelerde kaygı, endişe ve stres düzeyleri (Akkök, 1989; Böcü, 1992; Kozaloğlu ve Ekberzade, 1994; Ulaşanel, 1994; Akkök, Aşkar ve Karancı, 1992); aile gereksinimleri (Sucuoğlu, 1995; Mert, 1997); aile tutumları (Küçükturan, 1982; Dikici, 1990; Dindar, 1995; Beşikçi ve Özkardeş, 2002) konuları üzerinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bu araştırmalarda da görüleceği gibi ülkemizde aile eğitimine yönelik çalışmalar genellikle yüz yüze eğitim uygulamaları biçiminde yürütülmektedir. Ancak

babaların zihin engelli çocuk babalarının katılımıyla ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Ülkemizde zihin engelli çocuk aileleriyle ilgili yapılan çalışmalarda, anne babaların en çok bilgi gereksinimi duydukları belirlenmiştir (Cavkaytar, 1999; Evcimen, 1996). Bilgi gereksinimi içerisinde önemli bir yeri ise zihin engelli bireylerin yasal haklarının neler olduğu konusu işgal etmektedir. Babaların işlerinden dolayı aile eğitim programlarına katılımları sınırlıdır (Houle, 2004, s. 7). Zihin engelli çocuk babalarının, çocuklarının hayatına katılımlarının sağlanmasının ilk şartı babaların yasal haklar konusunda eğitilmeleridir. Bu nedenle yasal haklar gibi konuların yer aldığı bilgilendirici aile eğitimi programların kitle iletişim araçları ile uzaktan eğitime dayalı verilmesi son derece önemlidir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde, bu konunun önemine değinilerek, aile eğitimi hizmetlerinin, bireyin ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda bireysel ve grup eğitimi yanında, "Uzaktan Eğitim" şeklinde yürütülmesi benimsenmiştir (MEB, 2006). Ancak, Türkiye'de, babaların web tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları ve kullanılan web tabanlı materyallerin grafik tasarımı ilkelerine uygunluğu hakkındaki görüşleri konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Buradan hareketle, özellikle eğitim kurumlarına gelerek aile eğitim programlarına katılmaları güç olan babalara zihin engelli çocuklarının sahip oldukları yasal haklarının web tabanlı (webCT ve breeze) öğretimine ilişkin bir aile eğitimi programının grafik tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesini içeren bir araştırmaya gereksinim duyulmuştur. Çalışma bu gereksinimden kaynaklanmıştır.

1.6. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, zihin engelli çocuk babalarının bir iletişim sunumu olarak web tabanlı uzaktan eğitim uygulaması hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki soruya yanıt aranmıştır:

- Hazırlanan uzaktan eğitim materyalinin biçimsel içeriği, babaların değerlendirmelerine göre, web grafik tasarım ilkelerine uygun mudur?

1.7. Önem

Bu araştırma sonucunda, zihin engelli çocuklarının sahip oldukları yasal hakların babalara web tabanlı uzaktan eğitim ile kazandırılacağı ve uygulamacılara bir fikir verileceği umulmaktadır. Bu çalışmanın, özellikle anne babaların zihin engelli çocuklarıyla ilgili etkinliklere katılımlarına yönelik hazırlanan aile eğitimi programlarının birebir ya da grup eğitimi dışında uzaktan eğitime dayalı sunulmasına kaynaklık edeceği beklenmektedir. Ayrıca bu çalışmanın, kitle iletişim araçları ile yürütülen uzaktan eğitim uygulamaları alanında, web tabanlı öğretimin yaygınlaşmasına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.8. Sınırlılıklar

Araştırma,

1. Eskişehir ili merkezinde, zihin engelli çocuklara yönelik eğitim veren özel bir rehabilitasyon merkezinde, destek hizmet uygulamaları dışında bireysel ve grup eğitimi alan, zihin engelli 65 çocuğun babalarından oluşan bir araştırma grubu ile sınırlıdır.
2. “Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi”nden elde edilen bilgilerle sınırlıdır.
3. Zihin engelli çocuk babalarına web tabanlı uzaktan eğitim uygulaması kapsamında sadece engellilerin yasal hakları konusu sunulmuştur.
4. Bu çalışma bir yüksek lisans tezi olduğu için tez süresi ve danışmanın yönlendirmesiyle sınırlıdır.

1.9. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan babalar, çalışma kapsamında kullanılacak olan ankette yer alan sorulara samimi ve gerçekçi bir şekilde yanıt vermişlerdir.

2. Babalar, zihin engelli çocuklarının sahip olduğu yasal haklara ilişkin daha önce bir eğitim almamışlardır.

1.10. Tanımlar

Baba Katılımı (Paternal Involvement): Babanın, çocuğun sosyal, fiziksel, duygusal, ve bilişsel olarak yetiştirilmesi veya gelişimi ile meşgul olmasıdır (Rich, 2002).

Uzaktan eğitim: Coğrafya ve zaman açısından ayrı durumdaki öğrenci ve öreticiyle ilgili eğitim-öğretim düzenlemeleridir (Williams, Paprock ve Covington, 1999, s. 2).

World Wide Web (www): Birden fazla çoklu ortam dosyasının (text, resim, müzik, film, v.b.) bir araya getirilmesiyle oluşturulan doküman topluluğudur. İnternet ortamında yer alan bilgilerin tamamı www formatındadır (Eğitek, 2006).

Web tabanlı öğretim: Web kaynak ve olanaklarının kullanılması ile gerçekteştirilen öğretim (Yiğit, Yıldırım ve Özden, 1999, s. 35).

Web tabanlı asenkronik (farklı zamanlı) öğretim: İnternet üzerinden zaman ve mekan sınırı olmaksızın gerçekteştirilen uzaktan eğitim uygulamalarıdır (Houle, 2004, s. 9).

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırma grubu (katılımcılar), verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel tekniklere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2. 1. Araştırma Modeli

“Zihin Engelli Çocuk Babalarının Bir İletişim Sunumu Olarak Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulaması Hakkındaki Görüşleri” başlıklı bu araştırma durum saptamaya yönelik betimsel bir çalışmadır. Betimsel araştırmalarda veriler anket, görüşme ya da gözlem yoluyla toplanır ve toplanan veriler betimsel istatistiklerle analiz edilir. Sosyal bilimlerde en sık kullanılan betimsel istatistikler; frekans, yüzde ve aritmetik ortalamadır (Kırcaali-İftar, 2000, s. 9)

2. 2. Katılımcılar

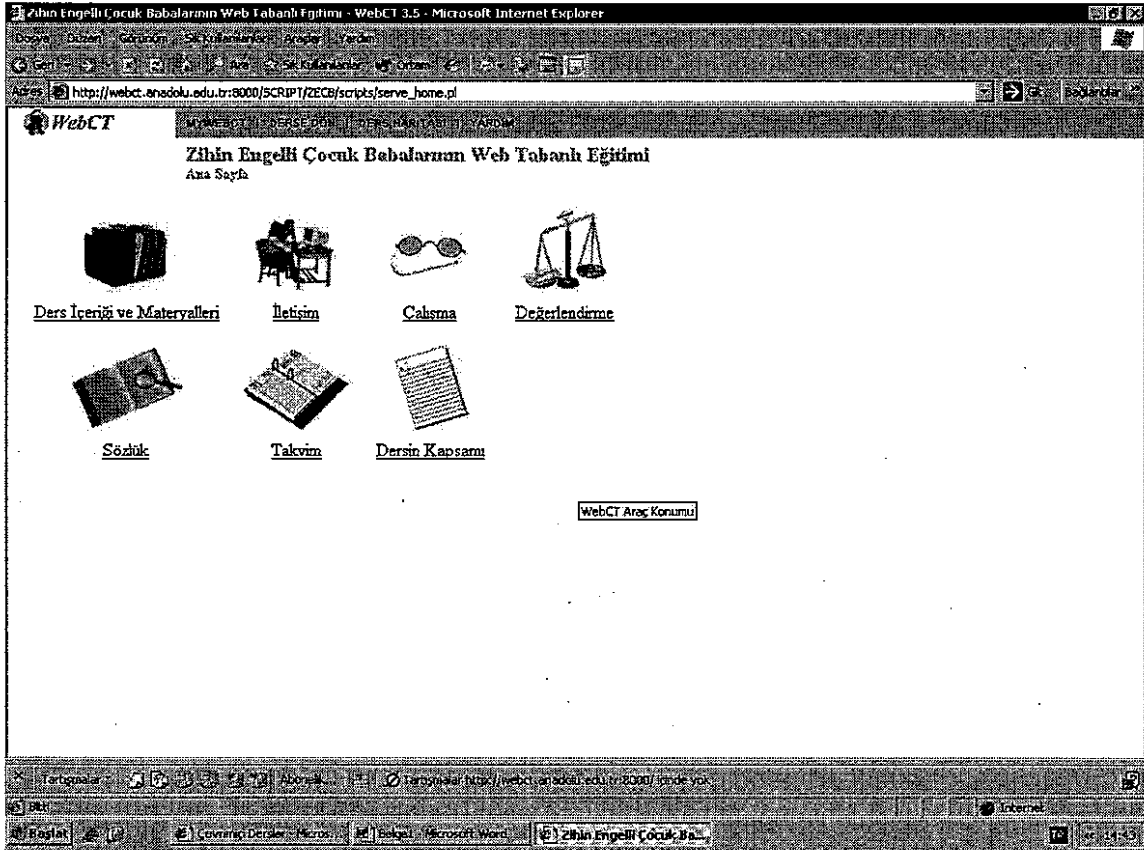
Bu çalışma, Eskişehir ili merkezinde 2005 – 2006 Öğretim yılında, araştırmanın kendi bünyelerinde yapılmasına izin veren iki özel rehabilitasyon merkezine devam eden 65 zihin engelli çocuğun babasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kurumların seçilme nedeni ise kurumların araştırma için kurum olanaklarını sunmasıdır. Katılımcılar, çocuğa sağlanan özel eğitim hizmet türü, internet kullanımı, aile eğitim programlarına katılım durumları ve ağırlıklı bilgi gereksinimlerini tespit etmeyi amaçlayan soruların yer aldığı ve telefon aracılığıyla uygulanan “Katılımcı Belirleme Formu”na (Ek 1) göre belirlenmiştir. Bu forma göre yapılan değerlendirmeler sonucunda, bu kurumlara devam eden çocuklardan, destek hizmet alan ve internet kullanıcısı olmayan babalar çalışmaya dahil edilmemişlerdir. Görüşülen babalardan 65’inin iş ya da kişisel amaçlı internet kullanıcıları oldukları tespit edilmiştir. Katılımcı olarak belirlenen 65 babadan 11’i aile eğitimi programlarına katıldığını ifade ederken, 54’ü daha önce aile eğitim programlarına katılmadıklarını belirtmişlerdir. Aile eğitim programlarına katılmayan 54 babadan 44’ü işlerinden dolayı bu programlara vakit ayıramadıklarını, 10’u ise aile eğitim programlarından haberdar olmadıklarını ifade etmişlerdir. Babaların tümü bilgi

gereksinimlerinin ağırlıklı olarak zihin engelli çocuklarının yasal hakları konusunda olduğunu belirtmişlerdir.

2. 3. Web Tabanlı Öğretim Materyali

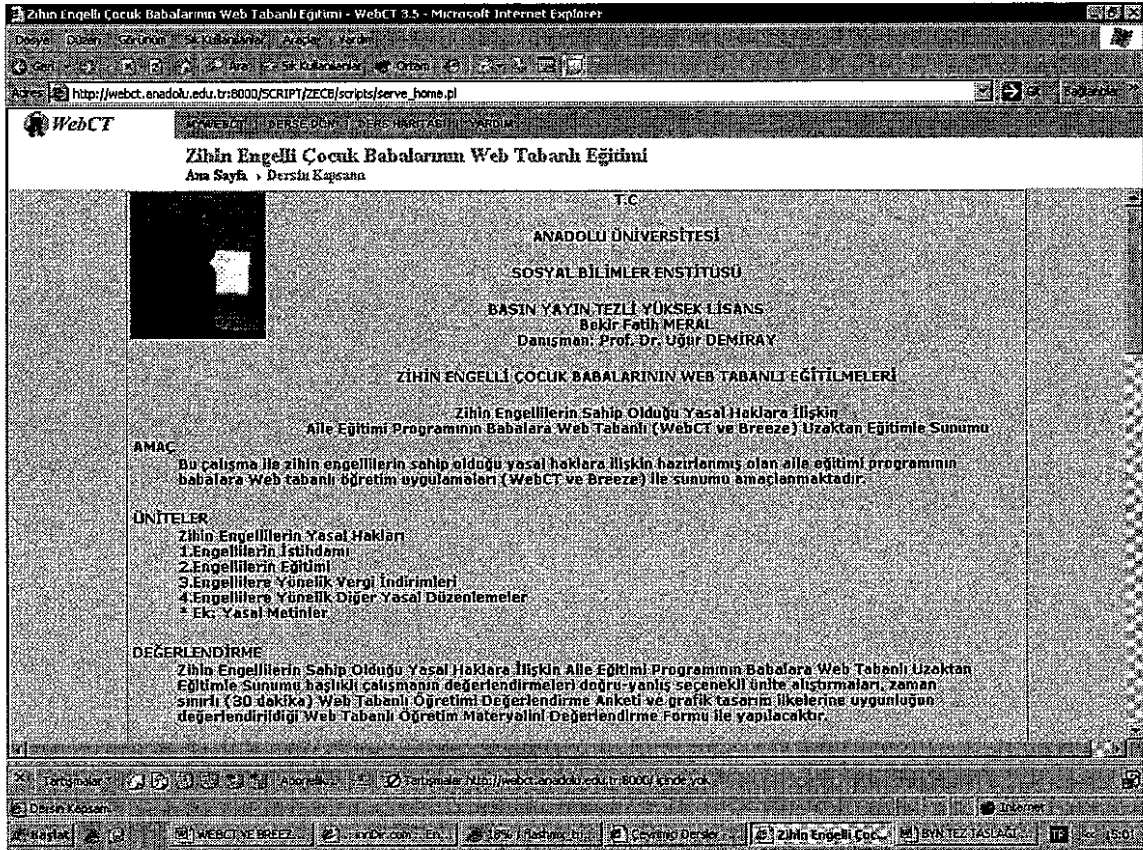
Araştırma için HTML, Java Script, DHTML dilleri ile Macromedia Flash ve Macromedia Dreamviewer kullanılarak ünitenin konularını oluşturan web sayfaları hazırlanmıştır. Daha sonra bu sayfalar webCT ortamına taşınarak kullanıma hazır hale getirilmiştir. Flash ve XML olmak üzere pek çok teknoloji kullanılarak geliştirilen breeze uygulamasında ise daha önce hazırlan PowerPoint sunum breeze ortamına aktarılmış ve kullanıcıların takibi için farklı zamanlı (asen kronik) çevrimiçi sesli konferans imkanı sağlanmıştır. Uygulama öncesi Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Dekanlığından webCT ve breeze uygulaması yapabilmek için gerekli izin (Ek 2) alınmıştır.

Hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinde, webCT yazılımının tasarımcı görüntüsü kullanılarak “Ders İçeriği”, “İletişim”, “Çalışma”, “Değerlendirme”, “Sözlük”, “Takvim” ve “Dersin Kapsamı” bağlantılarına yer verilmiştir. Şekil 4’te adı geçen web tabanlı öğretim etkinliğinin giriş sayfası görülmektedir.

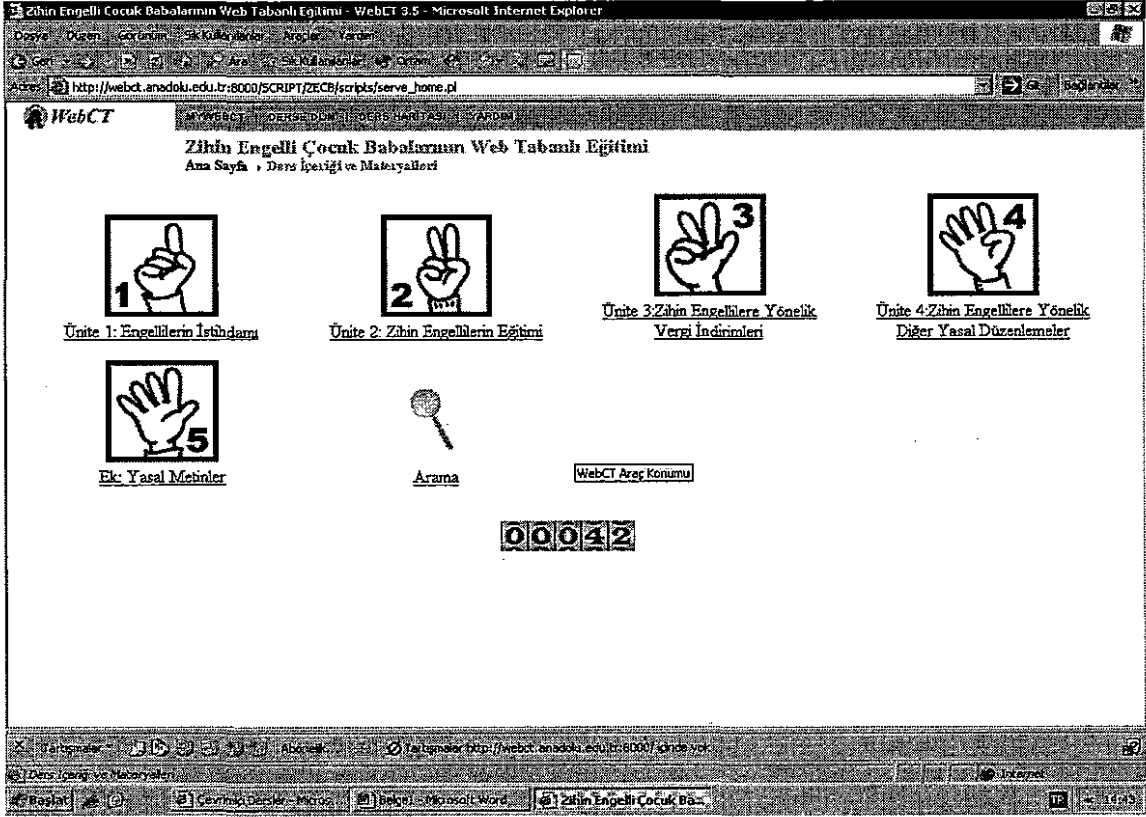
Şekil 4. “Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi” Giriş Sayfası

Hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinde öğrenciyi dersin içeriği hakkında bilgilendirmek, hangi kaynaklardan faydalandığını göstermek ve yararlanılabilecek İnternet adreslerini vermek amacıyla “Dersin Kapsamı” bağlantısına yer verilmiştir. Şekil 5’de “Dersin Kapsamı” sayfası gösterilmektedir.

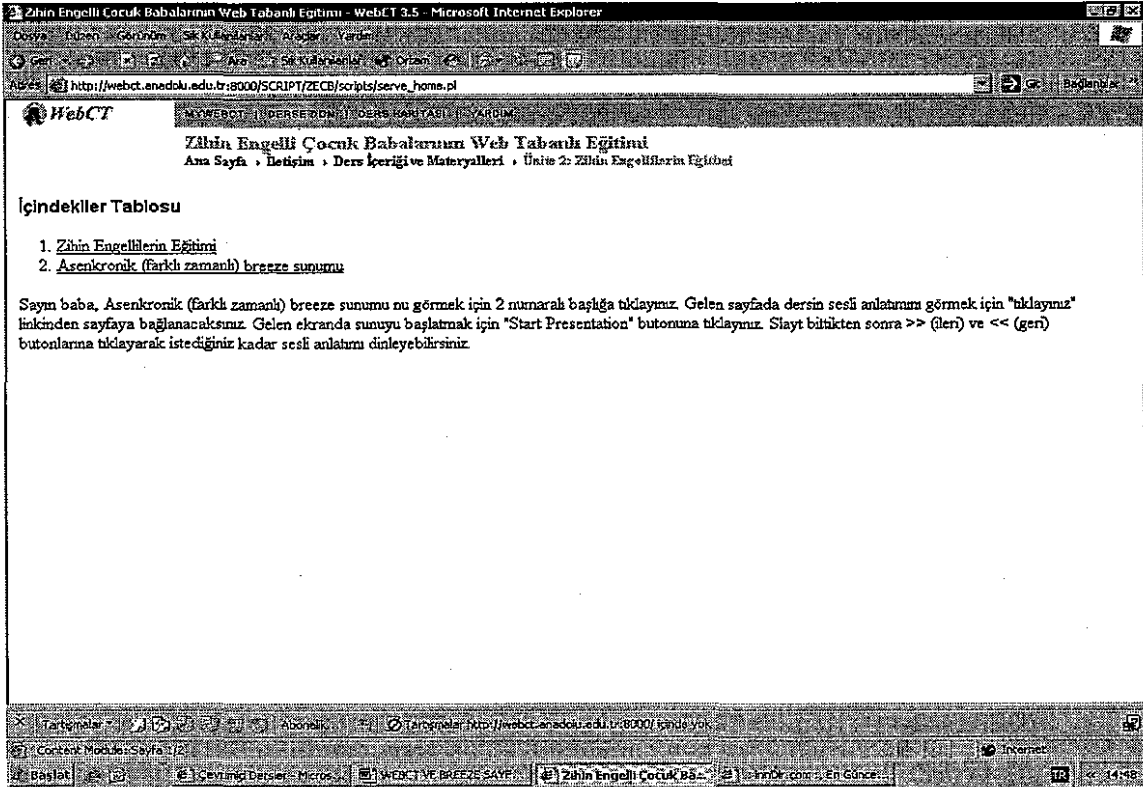

Şekil 5. “Dersin kapsamı” Ekran Görüntüsü

Hazırlanan web tabanlı öğretim materyali kapsamında ele alınan konuların yer aldığı “Engellilerin İstihdamı”, “Zihin Engellilerin Eğitimi”, “Zihin Engellilere Yönelik Vergi İndirimleri” ve “Zihin Engellilere Yönelik Diğer Yasal Düzenlemeler” ile “Ek” olarak sunulan tüm bu düzenlemelerin ilgili yasal metinlerinin yer aldığı “Yasal Metinler”, öğrenciye “Üniteler” sayfasından sunulmaktadır. Bu sayfaya ait ekran görüntüsü Şekil 6’da verilmektedir. Ayrıca her bir üniteye içindekiler kısmı eklenerek öğrencilerin konuyu rahat takip edebilmeleri sağlanmıştır. Bu bölüme ilişkin ekran görüntüsü Şekil 7’de sunulmaktadır.

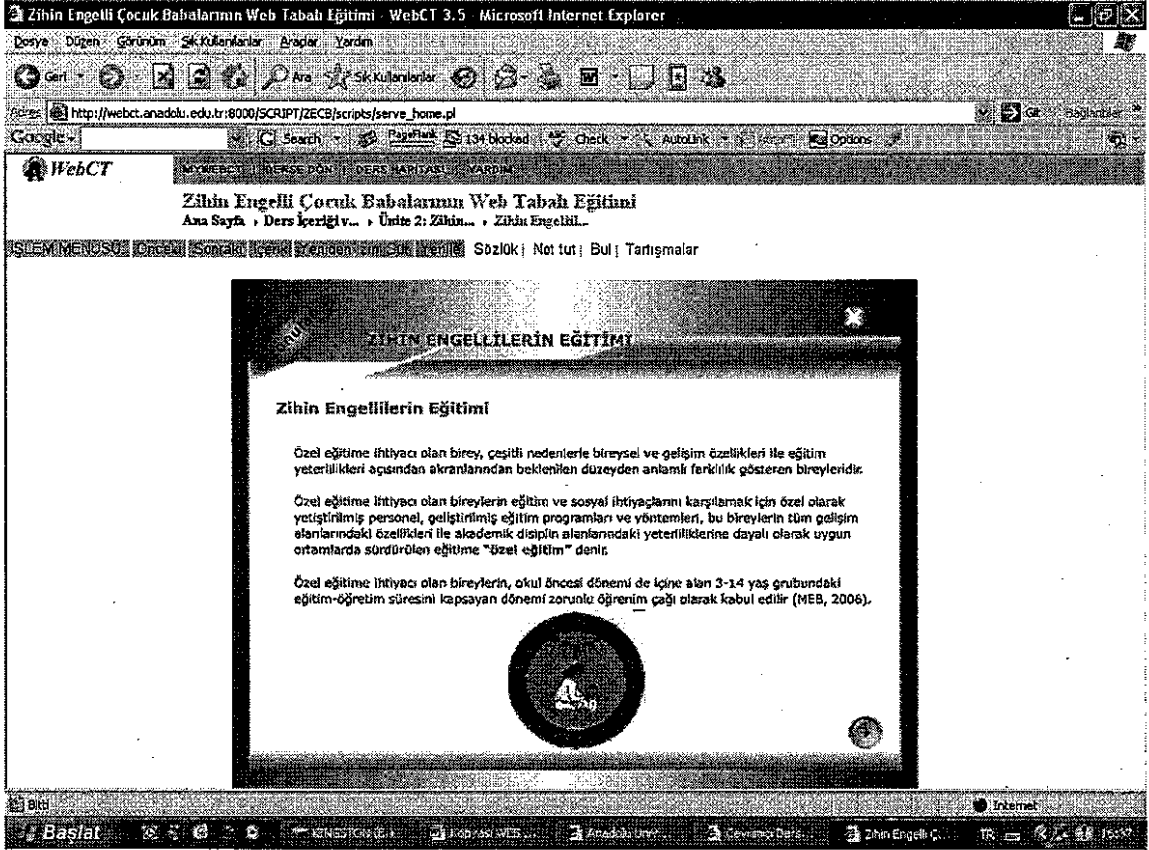

Şekil 6. "Üniteler" Ekran Görüntüsü

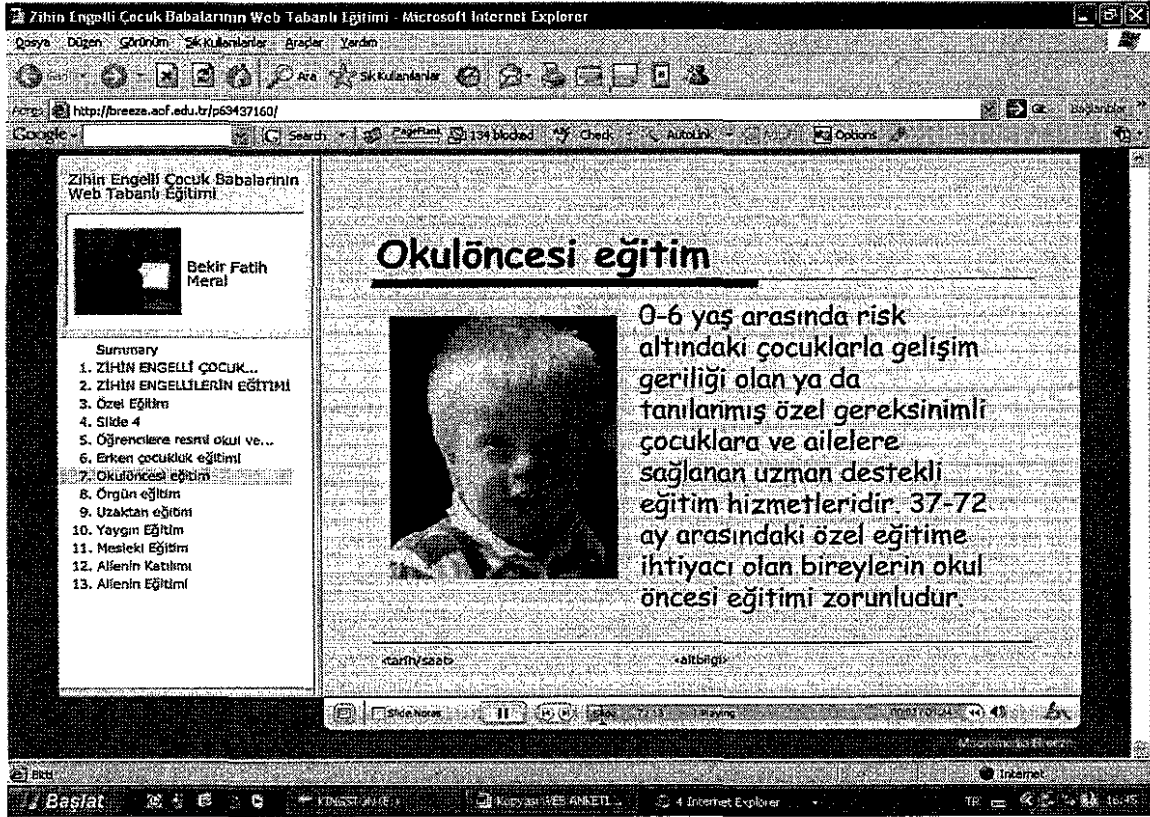
Şekil 7. "İçindekiler" Ekran Görüntüsü

Hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinin ikinci ünitesinde “Zihin Engellilerin Eğitimi” ünitesinin hem webCT hem de breeze sunumuna yer verilmiştir. Bu ünitenin “WebCT” sunumuna ilişkin ekran görüntüsü Şekil 8’de verilmektedir.

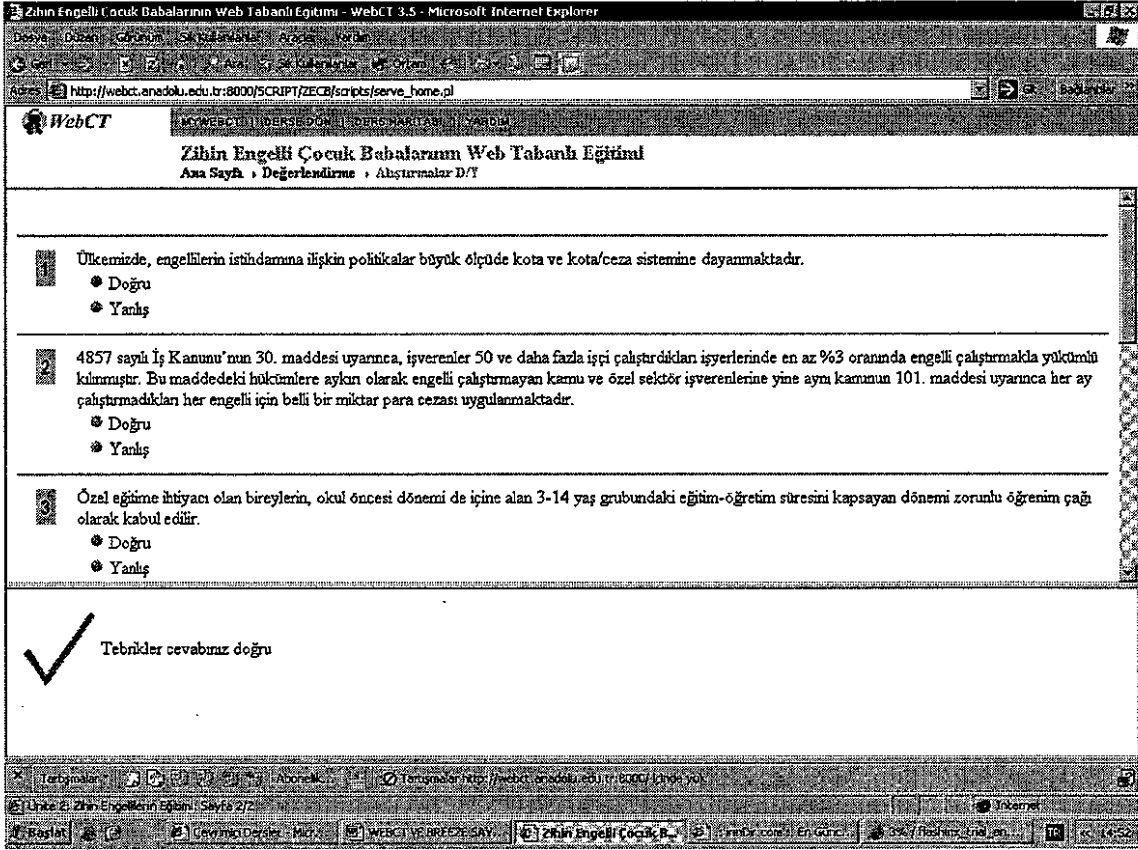
Şekil 8. “Zihin Engellilerin Eğitimi” Ünitesinin WebCT Ekran Görüntüsü

Görsel ve işitsel artıları ile uygulamaya geçirilen “Breeze” sunumlarında, çevrimiçi konferans, ses ve görüntü desteği ile anlatımın etkin kılınması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada asenkronik (farklı zamanlı) olarak tasarlanan breeze uygulaması “Zihin Engellilerin Eğitimi” ünitesi için yaklaşık 17 dakika sürmektedir. Bu ünitenin “Breeze” sunumuna ilişkin ekran görüntüsü Şekil 9’da sunulmaktadır.

Şekil 9. "Zihin Engellilerin Eğitimi" Ünitesinin Breeze Ekran Görüntüsü

Hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinin "Değerlendirmeler" bölümünde, geribildirim sağlamaya yönelik olarak, öğrencinin verdiği cevapları "Doğru" ya da "Yanlış" şeklinde değerlendiren bir alıştırma sayfasına yer verilmiştir. Bu bölüme ilişkin ekran görüntüsü Şekil 10'da verilmektedir.

Şekil 10. “Alıştırmalar” Ekran Görüntüsü

Hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinde, “Değerlendirme” bölümünün “Anket” bağlantısı içerisinde “Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi”ne ve “Web Tabanlı Öğretim Başarı Testi”ne yer verilmiştir. “Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi” web tabanlı öğretim materyalinin grafik tasarım ilkelerine uygunluğunu tespit amacıyla geliştirilmiş 11 soruluk bir değerlendirme aracıdır ve Şekil 11’de görülebilir. Ayrıca, materyalde öğretimin etkinliğini görmek ve öğrencileri (babaları) değerlendirmek amacıyla çoktan seçmeli 4 cevap seçenekli, toplam 20 sorudan oluşan, zaman sınırlı “Web Tabanlı Öğretim Başarı Testi”ne yer verilmiştir ve bu teste ilişkin ekran görüntüsü Şekil 12’de sunulmaktadır.

http://webci.anadoluu.edu.tr - WebCT Quiz - Microsoft Internet Explorer

File Edit View Favorites Tools Help

Web Tabanlı Öğretim Materyalinin Değerlendirme Anketi

Ad: Bekir Fatih Meral (Preview)

Number of Questions: 11

Finish Yardım

Question 1 (40 points)

Materyali oluşturan bölümler arası geçişin sağlanması

C 1. ÇOK ZAYIF
C 2. ZAYIF
C 3. ORTA
C 4. İYİ
C 5. ÇOK İYİ

Save answer

Question 2 (40 points)

Materyalin grafik tasarımında hedef kitlelerin özelliklerini dikkate alması

C 1. ÇOK ZAYIF
C 2. ZAYIF
C 3. ORTA
C 4. İYİ
C 5. ÇOK İYİ

Unanswered		Answered					
1	●	2	●	3	●	4	●
5	●	6	●	7	●	8	●
9	●	10	●	11	●		

Barış Anadolu Üniversitesi Çevrimiçi Dersler Ziraat Enstitüsü WebCT Flash Player http://webci.anadoluu.edu.tr WebCT Quiz Flash Player 13:36

Şekil 11. "Web Tabanlı Öğretim Materyalinin Değerlendirme Anketi" Ekran Görüntüsü

http://webci.anadoluu.edu.tr - WebCT Quiz - Microsoft Internet Explorer

File Edit View Favorites Tools Help

Web Tabanlı Öğretim Başarı Testi

Ad: Bekir Fatih Meral (Preview)

Start Time: Eylül 28, 2006 14:17

Time Allowed: 30 dakika

Number of Questions: 20

Finish Yardım

Question 1 (5 points)

I.

Engellilerin istihdamına ilişkin yapılan yasal düzenlemelere göre kamu kurum ve kuruluşları ile özel işyerlerinde her bir işletme için engelli istihdam etme oranı en az kaçtır?

C 1. %1
C 2. %3
C 3. %5
C 4. %8

Save answer

Question 2 (5 points)

2.

Engellilerin istihdamı hangi kurum aracılığıyla yapılmaktadır?

C 1. Devlet Planlama Teşkilatı
C 2. Özelleştirme İdaresi Daire Başkanlığı

Time Remaining: 30 min.

Unanswered		Answered					
1	●	2	●	3	●	4	●
5	●	6	●	7	●	8	●
9	●	10	●	11	●	12	●
13	●	14	●	15	●	16	●
17	●	18	●	19	●	20	●

Barış Anadolu Üniversitesi Çevrimiçi Dersler MGA 21 İnşaat Çelik Sektörü WebCT Flash Player http://webci.anadoluu.edu.tr WebCT Quiz Flash Player 13:39

Şekil 12. "Web Tabanlı Öğretim Başarı Testi" Ekran Görüntüsü

Hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinde, ana sayfada yer alan “İletişim” bağlantısı üzerinden kullanıcıların birbirleriyle ve programa danışmanı ile iletişimlerini sağlamak için “Mail” ve “Tartışma” seçenekleri sunulmuştur. Bu bölüme ilişkin ekran görüntüsü Şekil 13’de sunulmaktadır.

Şekil 13. “İletişim” Ekran Görüntüsü

2. 4. Verilerin Toplanması

Araştırma sorularına yanıt aramak amacıyla, araştırma grubuna uygulanmak üzere araştırmacı tarafından, webCT ve breeze kullanılarak “Zihin Engelli Çocukların Sahip Olduğu Yasal Hakların Babalara Öğretimi” başlıklı aile eğitimi programı internet üzerinden web tabanlı bir öğretim etkinliği olarak tasarlanmıştır. Web tabanlı öğretim materyalinin grafik tasarım ilkelerine uygunluğunu ve “Zihin Engelli Çocukların Sahip Olduğu Yasal Hakların Babalara Öğretimi” (EK 3) başlıklı web tabanlı aile eğitimi programının babaların değerlendirmelerine göre web grafik tasarım ilkelerine uygun

olup olmadığını belirlemek amacıyla, Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi uygulanmıştır.

2.4.1. Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi

Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi (Ek 4), web tabanlı öğretim materyalinin grafik tasarım ilkelerine uygunluğunu tespit amacıyla geliştirilmiş 11 soruluk bir değerlendirme aracıdır ve daha önce “Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Web Tabanlı Öğretime İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi” (Tanyeri, 2004) başlık çalışmada güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılarak yine aynı amaçla kullanılmıştır. Likert tipi ölçek biçiminde düzenlenen ankette yer alan değerlendirme maddelerine karşılık verilebilecek yanıtlar; “Çok iyi”, “İyi”, “Orta”, “Zayıf” ve “Çok zayıf” şeklindedir. Bu anket aracılığıyla zihin engelli çocuk babalarının, web tabanlı öğretim materyalinin grafik tasarım ilkelerine uygunluğuna ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi’nin tümü için Cronbach Alpha değeri α : 0.93 olarak hesaplanmıştır.

2.4.2. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Veri toplama araçlarının uygulanması sürecinde, ilk olarak özel rehabilitasyon merkezlerine devam eden çocukların dosyalarına bakılması suretiyle destek eğitim hizmeti alan çocukların babaları çalışma kapsamına alınmamıştır. “Zihin Engelli” tanısına sahip çocukların babaları ile kaynaştırma öğrencisi olan çocukların babaları telefon aracılığıyla aranarak çalışmanın içeriği anlatılmış ve çalışmaya katılıp katılmak istemedikleri sorulmuştur. Son olarak babalara internet kullanıcısı olup olmadıkları sorulmuş ve internet kullanıcısı olan babalardan “Katılımcı Belirleme Formu”nda yer alan diğer sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Çalışmaya katılmak isteyen internet kullanıcısı 65 babadan, web tabanlı öğretim materyalini takip etmeleri için gerekli olan “Kullanıcı Adı” ve “Şifre”nin yer aldığı “Web Tabanlı Öğretim Materyalini Kullanma Kılavuzu”nu (Ek 5) teslim etmek için randevu alınmıştır.

Yüz yüze yapılan ilk görüşmede, diz üstü bilgisayara aktarılmış olan web tabanlı öğretim materyali, kılavuza sadık kalınarak babalara tanıtılmıştır ve bir hafta sonrasındaki randevuya kadar “Kullanıcı Adı” ve “Şifre” ile materyale girerek öğretimi takip etmeleri istenmiştir. Materyale girişin kolay olması için “Kullanıcı Adı” ve “Şifre”lerin aynı olması sağlanmıştır. Örneğin, Kullanıcı Adı: Baba01 – Şifre: Baba01 şeklinde bir düzenleme yapılarak “Baba” rumuzu adı altında kullanıcı adı ve şifreler babalara dağıtılmıştır.

Geçen bir hafta sonrasında ise web tabanlı öğretim materyalinin grafik tasarım ilkelerine uygun olup olmadığının belirlemek amacıyla babalara “Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi” uygulanmıştır. Görüşmeler, yüz yüze ve evlerinde kişisel bilgisayarları olan babalar dışında genellikle işyerlerinde gerçekleştirilmiştir.

2. 5. Verilerin Çözümlemesi

Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi aracılığıyla toplanan verilerin bilgisayara girilmesi amacıyla veri toplama araçları 1’den 65’e kadar numaralandırılmıştır. Veri toplama araçlarının numaralandırılmasından sonra, babaların Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi’nde yer alan değerlendirme maddelerine karşılık gelen “Çok iyi”, “İyi”, “Orta”, “Zayıf” ve “Çok zayıf” cevap seçeneklerinde yaptıkları işaretlemelere göre frekans (f) ve yüzde (%)’ler hesaplanmıştır.

Araştırma verilerinin istatistiksel çözümlenmesinde “SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 12.0 for Windows” paket programı kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3. 1. Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Öğretim Materyalinin Grafik Tasarım Ölçütlerine Uygunluğuna İlişkin Görüşleri

Araştırma sorusu olan, hazırlanan uzaktan eğitim materyalinin biçimsel içeriğinin web tasarım ilkelerine uygunluğuna ilişkin babaların yaptığı değerlendirmeler, toplam 11 soru üzerinden yapılmıştır. Değerlendirme sonuçları Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Babaların Web Tabanlı Öğretim Materyalinin Grafik Tasarım Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Değerlendirme Maddeleri	Çok İyi		İyi		Orta		Zayıf		Çok Zayıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Materyalin grafik tasarımda hedef kitlenin özelliklerini dikkate alması	53	81.5	12	18.5	0	0	0	0	0	0
2. Materyalde kullanılan renklerin uygunluğu	54	83.1	11	16.9	0	0	0	0	0	0
3. Materyalde kullanılan yazı tipinin uygunluğu	49	75.4	16	24.6	0	0	0	0	0	0
4. Materyali oluşturan bölümler arası geçişin sağlanması	47	72.3	16	24.6	2	3.1	0	0	0	0
5. Materyalin farklı ekranlar arasında uyum ve tutarlılık göstermesi	45	69.2	18	27.7	2	3.1	0	0	0	0
6. Materyalde animasyon kullanımı	41	63.1	22	33.8	2	3.1	0	0	0	0
7. Metinlerin rengiyle zemin renginin uygunluğu	44	67.7	18	27.7	3	4.6	0	0	0	0
8. Materyalde kullanılan görsel öğelerin dengeli yerleşimi	47	72.3	16	24.6	2	3.1	0	0	0	0
9. Görsel öğeler arasında bütünlük ilişkisi kurulması	46	70.8	16	24.6	3	4.6	0	0	0	0
10. Materyali izleyen diğer kullanıcılarla iletişim olanağı (e-posta, sohbet, forum) sağlanması	24	37.0	33	50.7	8	12.3	0	0	0	0
11. Kaynakların, materyali izleyen diğer kullanıcılarla paylaşım olanağı (dosya paylaşımı)	21	32.3	35	53.9	9	13.8	0	0	0	0

Tablo 1'e göre zihin engelli çocuk babalarının %81.5'i materyalin, grafik tasarımda hedef kitlenin özelliklerini dikkate almasını "Çok iyi" bulurken, %18.5'i "İyi" olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Materyalde kullanılan renklerin uygunluğu konusunda, babaların %83.1'i "Çok iyi", %16.9'u ise "İyi" şeklinde bir görüşe sahiptirler. Babaların %75.4'ü materyalde kullanılan yazı tipinin uygunluğunun "Çok iyi", babaların %24.6'sı ise "İyi" olduğunu düşünmektedir. Buna göre, hedef kitleye hitap etme, renk ve yazı tipinin uygunluğu konularında, hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinin grafik tasarım ilkelerine uygun olduğu söylenebilir.

Materyali oluşturan bölümler arası geçişin sağlanması konusunda, zihin engelli çocuk babalarının %72.3'ü "Çok iyi", %24.6'sı "İyi" ve %3.1'i ise "Orta" yönünde görüş bildirmişlerdir. Materyalin farklı ekranlar arasında uyum ve tutarlılık göstermesi, babaların %69.2'sine göre "Çok iyi", %27.7'sine göre "İyi" ve %3.1'ine göre ise "Orta" seviyededir. Materyalde animasyon kullanımı konusunda, babaların %63.1'i "Çok iyi", %33.8'i "İyi" ve %3.1'i ise "Orta" yönünde görüşe sahiptirler. Babaların %67.7'sine göre metinlerin rengiyle zemin renginin uygunluğu "Çok iyi", %27.7'sine göre "İyi" ve %4.6'sına göre ise "Orta" seviyededir. Materyalde kullanılan görsel öğelerin dengeli yerleşimi konusunda, babaların %72.3'ü "Çok iyi", %24.6'sı "İyi" ve %3.1'i "Orta" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Babaların %70.8'ine göre görsel öğeler arasında bütünlük ilişkisi kurulması "Çok iyi", %24.6'sına göre "İyi" ve %4.6'sına göre ise "Orta" seviyededir. Zihin engelli çocuk babaları bu maddelere ilişkin yaptıkları değerlendirmede ağırlıklı olarak "Çok iyi" ve "İyi" şeklinde görüş bildirmiştir. Dolayısıyla, bu maddeler temel alındığında hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinin grafik tasarım ilkelerine uygun olduğu söylenebilir.

Zihin engelli çocuk babalarının %37'si materyali izleyen diğer kullanıcılarla iletişim olanağı (e-posta, sohbet, forum) sağlanması olanağının "Çok iyi", %57.7'si "İyi" ve %12.3'ü "Orta" seviyede olduğu ifade etmişlerdir. Babaların %32.3'üne göre kaynakların, materyali izleyen diğer kullanıcılarla paylaşım olanağı (dosya paylaşımı) "Çok iyi", %53.9'una göre "İyi" ve %13.8'ine göre "Orta" seviyededir. Yine bu iki madde açısından hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinde grafik tasarım ilkelerine uygun bir tasarım gerçekleştirildiği söylenebilir.

Babalar, hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinde grafik tasarım ilkelerine uygunluğuna ilişkin yaptıkları değerlendirmelerde ağırlıklı olarak materyalin “Çok iyi” ve “İyi” seviyede olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Buna göre, genel olarak hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinde grafik tasarım ilkelerine uygun olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgularla ulaşılan sonuçlara, bu sonuçların diğer araştırmaların bulgularıyla kıyaslanmasına, uygulamaya ve ileriki araştırmalara dönük önerilere ve son olarak tartışmaya yer verilmiştir.

4.1. Sonuç

Bu araştırmanın genel amacı, babaların zihin engelli çocuk babalarının bir iletişim sunumu olarak web tabanlı uzaktan eğitim uygulaması hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaca ulaşmak için hazırlanan web tabanlı uzaktan eğitim materyalinin biçimsel içeriğinin, babaların değerlendirmelerine göre, web grafik tasarım ilkelerine uygun olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır.

Araştırma sonucunda, babaların, hazırlanan web tabanlı öğretim materyalinin grafik tasarım ilkelerine uygunluğu bağlamında; grafik tasarımda hedef kitlenin özelliklerini dikkate alması, kullanılan renklerin uygunluğu, kullanılan yazı tipinin uygunluğu, materyali oluşturan bölümler arası geçişin sağlanması, farklı ekranlar arasında uyum ve tutarlılık göstermesi, animasyon kullanımı, metinlerin rengiyle zemin renginin uyumu, materyalde kullanılan görsel öğelerin dengeli yerleşimi, görsel öğeler arasında bütünlük ilişkisi kurulması, materyali izleyen diğer kullanıcılarla iletişim (e-posta, sohbet, forum) olanağı sağlanması ve kaynakların materyali izleyen diğer kullanıcılarla paylaşım olanağı (dosya paylaşımı) sunmasının “Çok iyi” ve “İyi” seviyede olduğu yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın bu bulgusu ile Tanyeri (2004) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın, fen bilgisi öğretmenlerinin görüşlerine göre hazırlanan materyalin, web grafik tasarım ilkelerine uygunluğuna ilişkin bulgusu arasında paralellik vardır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin web tabanlı sunulan öğretim etkinliklerinden memnuniyetine ilişkin, Kabakçı (2001) ve Şenel (2003) tarafından gerçekleştirilen iki farklı çalışmada, öğrenci görüşlerine göre, web grafik tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanan web tabanlı öğretim uygulamalarının diğer öğretim etkinliklerine göre daha doyurucu olduğu

yönündeki araştırma bulgusu ile bu çalışmanın bulguları paralellik göstermektedir. Ayrıca, Jordan ve diğerleri (1999) tarafından yapılan web grafik tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanan uzaktan eğitim uygulamasının öğretmen yetiştirmede etkiliği bulgusu ile bu araştırmanın bulgusu örtüşmektedir. Dolayısıyla web tabanlı öğretimin sadece öğrenci ve öğretmen eğitiminde değil aynı zamanda yetişkin eğitimi kapsamında baba eğitiminde kullanılabileceği ve zihin engelli çocuk babalarının eğitimi için pedagojik bir yapı oluşturduğu söylenebilir.

Ayrıca, Ünlü'nün (1987) gerçekleştirdiği basılı materyal, radyo ve televizyona dayalı çalışma ile Yücel (2006) tarafından gerçekleştirilen basılı materyal (el kitapçığı) ve VCD'ye dayalı uzaktan eğitim uygulamalarında olduğu gibi etkililiği belirlenen web tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları ile ailelerin özellikle de babaların eğitimi yoluna gidilebilir.

Bu bulgular ışığında, babalara sunulacak aile eğitimi programlarının sunumunda uzaktan eğitime dayalı web tabanlı öğretim uygulamalarına yer verilebilir. İşlerinden dolayı aile eğitim programlarına katılamadıklarını ifade eden babalar için, diledikleri zaman eğitim programlarını takip imkanı veren farklı zamanlı (asen kronik) web tabanlı öğretim uygulamaları önemli bir eğitim alternatifi olarak düşünülebilir.

Tartışma

Türkiye Özürlüler Araştırması'na göre ülkemizde 8 milyon 400 bin özürlü bulunmaktadır. Buna göre ülke nüfusunun %12.29'unu engelliler oluşturmaktadır (DİE, 2003). Bu oran pek çok ülkenin nüfusundan daha fazladır. Bu nedenle normal çocuk ailelerini temel alarak ortaya konulmuş literatür dışında, bir aile ortamında yaşamlarını sürdüren engellilerin aile yapılarını ele alan çalışmalara ihtiyaç vardır. Yapılan çalışmalarda normal çocuk ailelerinin yapıları üzerinde dahi uzlaşma sağlanamamıştır. Örneğin, ülkemizde kırsal kesimde ailelerin %61'i bilinenin aksine çekirdek aile formuna sahiptir (Timur, 1972).

Türk aile yapısı değerlendirilirken normal çocuk aileleri merkeze alındığından engelli çocuğa sahip aileleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Oysa ki engelli bir çocuğun varlığı ailede yapısal değişikliklere yol açmakta (Eripek, 1996) ve engelli çocuk ailelerinin yapısını açıklamada klasik aile alanyazını yetersiz kalmaktadır. Örneğin Meral (2006) tarafından gerçekleştirilen “Babaların Zihin Engelli Çocuklarının Yetiştirilmesine Yönelik Katılım Durumlarının Belirlenmesi” başlıklı çalışmada, bilinenin aksine, babaların çocuklarının yetiştirilmesiyle ilgili etkinliklere katıldıkları ve çocuğun engelli olmasının baba katılımı üzerinde belirgin bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, adı geçen bu çalışmada 41 anneden sadece 6’sının çalışıyor olması, evde işbölümünün (çocuk bakımı v.s.) ancak ailede kadının çalışmasıyla sağlanır yönündeki genel düşünceyle ters düştüğü bir gerçektir. Bu konuda diğer bir örnek ise Kağıtçıbaşı (1981) tarafından, 2300 kişilik bir örneklemden oluşan ve normal çocuk aileleriyle gerçekleştirilen “Çocuğu Değeri Araştırması’nın erkek çocuğa kız çocuğa oranla daha fazla değer verilmesi (erkeğin değeri %84; kızın değeri %16) bulgusu ile Meral’in (2006) çalışmasında ortaya koyduğu cinsiyet faktörünün baba katılımında etken olmaması, temel belirleyicinin çocuğun engelli olması bulgusunun çelişmesidir. Buradan hareketle ülkemizde engelli çocuk aileleri değerlendirilirken ya da bu ailelere yönelik düzenlemeler yapılırken engellilik faktörünün hesaba katılması gerekmektedir.

Ülkemizde engelli çocuk ailelerinde, özellikle babaların sorunu çocuklarıyla ilgili etkinliklere nasıl katılacaklarını bilmemeleridir. Varolan katılım durumlarının sürdürülmesi ya da katılımın artırılması için aile eğitim programlarına ihtiyaç vardır. Ancak, hazırlanan aile eğitim programlarının babalara kazandırılması yine kolay gözükmemektedir. Çünkü babalar işlerinden dolayı bu programlara katılmadıklarını ifade etmektedirler (Houle, 2004). Örneğin bu çalışmanın başlangıcında uygulanan “Katılımcı Belirleme Formu”nda elde edilen bilgilere göre görüşülen babalardan 54’ü aile eğitim programlarına katılmadıklarını belirtmişlerdir. Aile eğitim programlarına katılmayan 54 babadan 44’ü işlerinden dolayı bu programlara vakit ayıramadıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre babaların aile eğitim programlarını takip etmelerini sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bu noktada, “Uzaktan Eğitim” ve bu uygulamalar kapsamında erişim kolaylığına sahip “Web Tabanlı Öğretim”in önemli bir

eğitim alternatifidir. Zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın dilendiği zaman takip imkanı veren bu uygulamalara hız verilmesi ve tüm katılım alanlarında hazırlanan aile eğitim programlarının bu uygulamalar aracılığıyla babalara sunulması gerekmektedir. Bu gereklilik, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde de (MEB, 2006) vurgulanarak, aile eğitimi hizmetlerinin, bireyin ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda bireysel, grup eğitimi yanında uzaktan eğitim şeklinde kurumlarda ya da ihtiyaç hâlinde evlerde yürütülmesi benimsenmiştir.

4.2. Öneriler

Araştırma bulgularına dayanılarak uygulamaya ve ileriki araştırmalara yönelik önerilerde bulunulabilir.

4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda, zihin engelli çocuğa sahip babalara yönelik uygulamalarda;

- Web tabanlı öğretim materyalleri, bu çalışmada olduğu gibi, kitleye yönelik uygulama öncesi, hedef kitlenin özelliklerine sahip bir örneklemin web grafik tasarım ilkelerine uygunluk konusundaki görüşlerine başvurularak tasarlanabilir.
- Babaların zihin engelli çocuklarını yetiştirmelerinde, sadece yasal haklar konusunda değil, kavram ve beceri öğretileri konularında da geliştirilen aile eğitimi programlarının web tabanlı sunumuna yer verilebilir.
- Benzer materyaller eğitim kurumları tarafından hazırlanarak anne-baba eğitiminde kullanılabilir.
- Babalara web tabanlı sunulan aile programlarının farklı zamanlı (asen kronik) uygulamaları yanında, eşzamanlı (sen kronik) uygulamalara yer verilebilir.

4.2.2. İleriki Araştırmalara Yönelik Öneriler

Araştırma bulgularına dayanılarak, babaların zihin engelli çocuklarıyla ilgili etkinliklere katılımları konusunda ileriki araştırmalarda;

- Yetişkin eğitimi bağlamında, aile eğitimi programların web tabanlı sunumuyla ilgili araştırmalarda, normal gelişim gösteren çocukların babaları ile zihin engelli çocuğu sahip babalarının öğrenim seviyeleri karşılaştırılabilir.
- Aile eğitimi programların web tabanlı sunumlarında, farklı zamanlı (asen kronik) uygulamalar yanında, eşzamanlı (sen kronik) uygulamaların etkililiğine bakılabilir ve her iki uygulama karşılaştırılabilir.
- Zihin engelli çocuk babaları ve ailelerini çeşitli konularda bilgilendirmeye yönelik aile eğitim programları geliştirilebilir ve bu uygulamalar öğretimin etkililiğinin değerlendirildiği “Öntest Sontest Kontrol Gruplu Deneysel Model”e uygun olarak gerçekleştirilebilir.

EKLER

<u>Ek</u>	<u>Sayfa</u>
1. Katılımcı Belirleme Formu.....	52
2. Açık Öğretim Fakültesi İzin Belgesi.....	53
3. Zihin Engellilerin Haklarına İlişkin Yasal Metinler.....	54
4. Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Anketi.....	56
5. Web Tabanlı Öğretim Materyalini Kullanma Kılavuzu.....	57

EK 1. KATILIMCI BELİRLEME FORMU

1. Çocuğunuz destek eğitim öğrencisi mi?

Evet____ Hayır____

2. İş yada kişisel amaçlı İnternet kullanıyor musunuz?

Evet____ Hayır____

3. Aile eğitim programlarına katılıyor musunuz?

Evet____ Hayır____

4. Cevabınız hayırsa katılmama nedeniniz nedir?

_____

5. Özel eğitim hizmetlerinde zihin engelli çocuğunuzla ilgili temel bilgi gereksiniminiz hangi alandadır?

_____

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI

SAYI :B.30.2.ANA.0.30.00.00/
KONU :

TARİH: 13.09.2006

İLGİLİ MAKAMA

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basın ve Yayın Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Bekir Fatih MERAL'e (10958439166) **“Zihin Engelli Çocuk Babalarının Bir İletişim Sunumu Olarak Web Tabanlı Uzaktan Eğitim hakkındaki Görüşleri”** başlıklı teziyle ilgili uygulamasını yapabilmesi için 01.08.2006 tarihinden geçerli olmak üzere WebCT ve Breeze sistemini kullanması hususunda izin verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin MUTLU
AÖF Dekan Yardımcısı

EK 3. ZİHİN ENGELLİLERİN HAKLARINA İLİŞKİN YASAL METİNLER

Korumalı İşyerleri Hakkında Yönetmelik, **26183 Sayılı Resmi Gazete**, 30.05.2006.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İşçi Olarak İstihdam Edilecek Özürlü ve Eski Hükümlülere Uygulanacak Sınav Yönetmeliği, **26147 Sayılı Resmi Gazete**, 22 Nisan 2006.

Özürlü, Eski Hükümlü ve Terör Mağduru İstihdamı Hakkında Yönetmelik. **25142 Sayılı Resmi Gazete**, 24.03.2004.

Özürlü Sağlık Raporu Hakkında Genelge, **3539 Sayılı Sağlık Bakanlığı Genelgesi**, 03.03.2004.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, **26184 Sayılı Resmi Gazete**, 31.05.2006.

Özel Mesleki Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönetmelik, **26156 Sayılı Resmi Gazete**, 02.05.2006.

Özürlülerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları ile Yapılacak Yarışma Sınavları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, **26108 Sayılı Resmi Gazete**, 14.03.2006.

Özürlüler Veritabanı Oluşturulmasına ve Özürlülük Bilgisinin Nüfus Cüzdanında Yer Almasına Dair Yönetmelik, **25981 sayılı Resmi Gazete**, 30.10.2005.

65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Özürlü Ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik, **26204 Sayılı Resmi Gazete**, 20.06.2006.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, **12056 Sayılı Resmi Gazete**, 23.07.1965.

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu, **18563 Sayılı Resmi Gazete**, 02/11/1984.

4369 Sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu, **Resmi Gazete**, 01.01.1999.

4458 Sayılı Gümrük Kanunu, Resmi Gazete, 13.01.2000.

4857 Sayılı İş Kanunu, **25134 Sayılı Resmi Gazete**, 10.06.2003

5378 Sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, **25868 Sayılı Resmî Gazete**, 07/07/2005.

5035 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, **25334 Sayılı Resmi Gazete**, 02/01/2004.

**EK 4. WEB TABANLI ÖĞRETİM MATERYALİNİ DEĞERLENDİRME
ANKETİ**

Sayın Baba, Web tabanlı öğretim materyalinin grafik tasarım ilkelerine uygunluğuna ilişkin aşağıdaki sorulara karşılık gelen değerlendirme seçeneklerinden size uygun olanını lütfen işaretleyiniz.					
	ÇOK	ZAYIF	ORTA	İYİ	ÇOK İYİ
1. Materyalin grafik tasarımda hedef kitlenin özelliklerini dikkate alması					
2. Materyalde kullanılan renklerin uygunluğu					
3. Materyalde kullanılan yazı tipinin uygunluğu					
4. Materyali oluşturan bölümler arası geçişin sağlanması					
5. Materyalin farklı ekranlar arasında uyum ve tutarlılık göstermesi					
6. Materyalde animasyon kullanımı					
7. Metinlerin rengiyle zemin renginin uygunluğu					
8. Materyalde kullanılan görsel öğelerin dengeli yerleşimi					
9. Görsel öğeler arasında bütünlük ilişkisi kurulması					
10. Materyali izleyen diğer kullanıcılarla iletişim olanağı (e-posta, sohbet, forum) sağlanması					
11. Kaynakların, materyali izleyen diğer kullanıcılarla paylaşım olanağı (dosya paylaşımı)					

EK 5. WEB TABANLI ÖĞRETİM MATERYALİNİ KULLANMA KILAVUZU

Sayın Baba,

Kullanıcı adı : Baba01
Şifre : Baba01

“Kullanıcı Adı” ve “Şifre”nizin yer aldığı elinizdeki bu kullanım kılavuzu ile, size İnternet üzerinden sunulacak olan web tabanlı öğretim materyalini nasıl takip edeceğinize ilişkin pratik bilgiler verilecektir. İşlem basamaklarını takip ederek materyalde sunulan aile eğitim programını rahatlıkla takip edebilirsiniz.

Erişim İçin İşlem Sırası

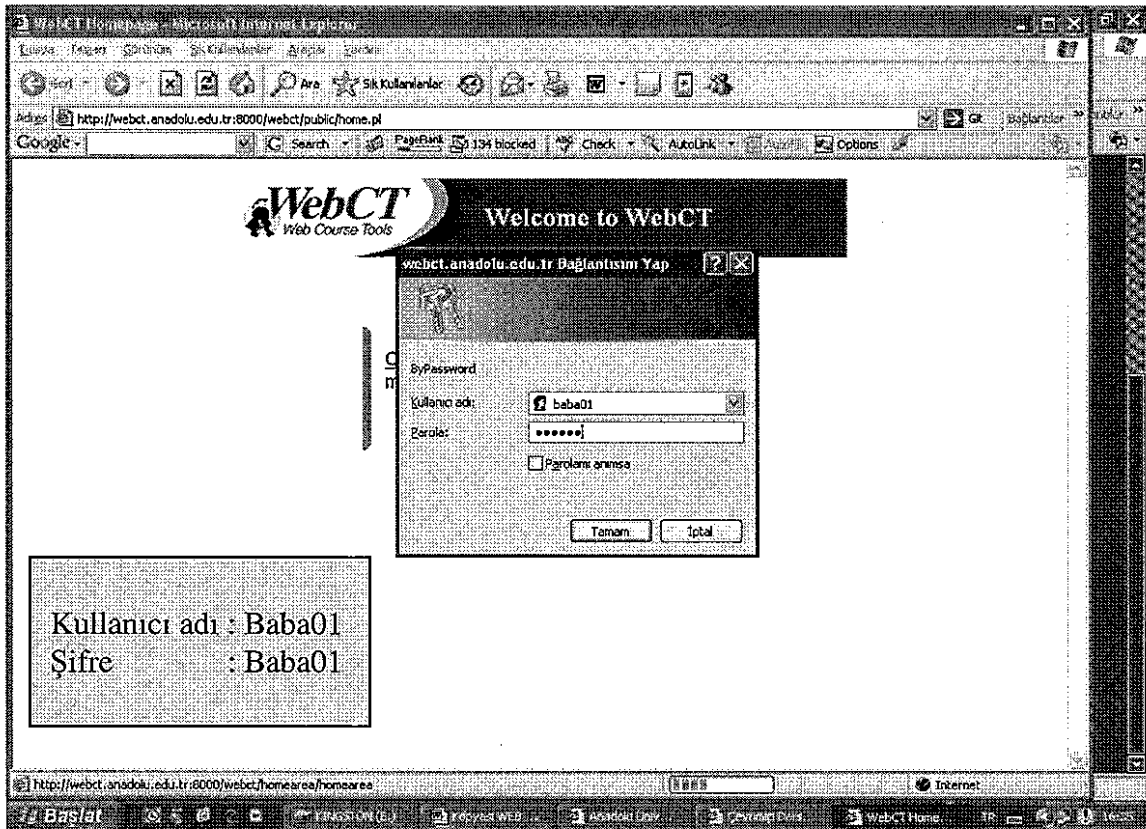
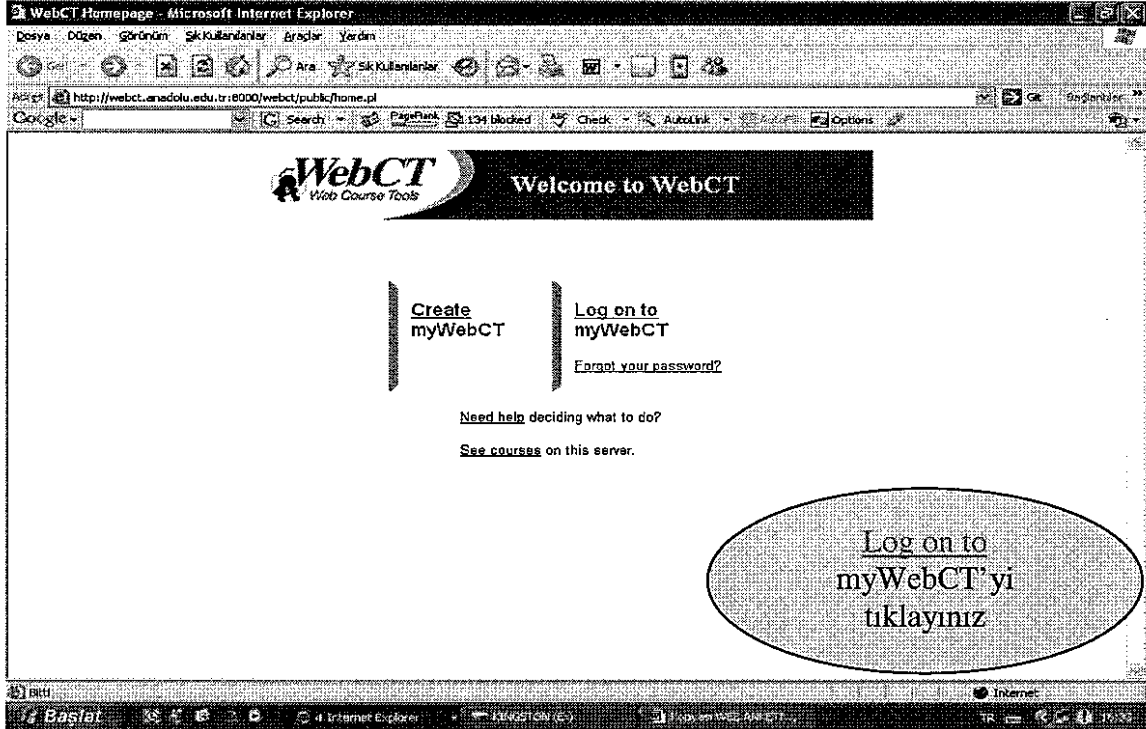
<http://www.anadolu.edu.tr> ana sayfasından “e-Eğitim Programları” linkinden “Çevrimiçi Dersler”i açınız.

The screenshot shows the Anadolu University website in Microsoft Internet Explorer. The browser address bar displays <http://www.anadolu.edu.tr/>. The website header includes the university name and logo. A navigation menu is visible at the top. The main content area features a list of links such as "Üniversitemiz", "Enstitüler", "Fakülteler", "Yüksekokullar", "Meslek Yüksekokulları", "Diğer Birimler", "e-Öğretim Sistemi", "e-Eğitim Programları", "Bilimsel Çalışmalar", "Öğrencilere Bilgi", "Uluslararası İlişkiler", "Kültür, Sanat ve Spor", "Anadolu yayında", "Etişlilik ve Duyunular", "Mezuniyet Törenleri", "Bilgi Edinme Yolları", "Mezuniyet Töreninden Görüntüler", "Bilgi Yönetimi Önlisans Programı", "e-Konaklama", "e-MBA", and "Gelişimsel Yetersizlikleri Olan Çocukların Öğretmenliği Çevrimiçi Dersler". A large banner at the bottom right of the page reads "e-Eğitim Programlarından Çevrimiçi Dersleri tıklayınız". The browser status bar at the bottom shows the address <http://cevrimiçi.aof.edu.tr/>.

Ya da <http://webct.anadolu.edu.tr> veya <http://webct.aof.edu.tr> sayfasını açınız.

Açılan sayfada “WebCT 3.5 (Türkçe) sürümünü tıklayınız.

“Log on to myWebCT”yi tıklayın ve aynı olan “Kullanıcı Adı”nızı ve “Şifre”nizi giriniz ve “Tamam” butonunu tıkladınız

Açılan sayfadan “Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi”ni tıklayınız.

myWebCT - Microsoft Internet Explorer

Adres: <http://webct.enedolu.edu.tr:8000/webct/homearea/homearea>

WebCT
Web Course Tool

myWebCT - Zihin Engelli Çocuk Babaları

Dersler
Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi
Öğretim Görevlisi: Bekir Fatih Meral

- [Şu anda 2 adet sınav mevcut \(2 yeni\)](#)
- [Şu anda 1 ödev mevcut](#)
- [Yeni tartışma postaları mevcut](#)

Sık Kullanılan Sayfalar
Kurumsal Sık Kullanılan Sayfalar

- [Get free online WebCT support](#)
- [Subscribe to a free WebCT.com newsletter](#)
- [Instructors: Find ready-made content for your WebCT course](#)

Kişisel Sık Kullanılan Sayfalarımız

- [Participate in an e-learning community](#)
- [Ask a homework/research question](#)
- [Find a job or internship](#)
- [Explore graduate school opportunities](#)
- [Locate financial-aid resources](#)
- [Students: Get discounts on hardware and software](#)
- [Access scholarly books and journal articles online](#)

Duyurular
Şu anda herhangi bir duyuru bulunmuyor.

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi'ni tıklayınız

Üniteleri görmek için “Ders İçeriği ve Materyalleri” bağlantısını açınız.

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi - WebCT 3.5 - Microsoft Internet Explorer

Adres: http://webct.enedolu.edu.tr:8000/SCRIPT/ZECB/scripts/serve_home.pl

WebCT

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi
Ana Sayfa

Ders İçeriği ve Materyalleri **İletişim** **Çalışma** **Değerlendirme**

Sözlük **Takvim** **Dersin Kapsamı**

Ünitelere giriş yapmak için Ders İçeriği ve Materyalleri'ni tıklayınız

Lütfen ünite atlamadan tüm ünitelere giriş yapınız ve sırasıyla konuları takip ediniz.

İkinci ünite diğer ünitelerden farklı olarak "Asenkronik (farklı zamanlı) breeze sunumu başlığında sesli konferansı barındırmaktadır.

Ünitede yer alan konuları, ilk olarak webCT sayfasından oklar yardımıyla takip ediniz.

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi - WebCT 3.5 - Microsoft Internet Explorer

Dosya Düzen Görünüm Şikâyetler Araçlar Yardım

Adres: http://webct.anedolu.edu.tr:8000/SCRIPT/ZECB/scripts/serve_home.pl

Google: Search - PageRank - 134 blocked - Check - AutoLink - Options

WebCT MYWEBCT | DERSE DÖN | DERS HARİTASI | YARDIM

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi
Ana Sayfa > Ders İçeriği v... > Ünite 2: Zihn... > Zihin Engelli...

İŞLEM MENÜSÜ: Önceki | Sonraki | İleri | Yanıdan Zini Göz | Yenile | Sözlük | Not tut | Bul | Tartışmalar

ZİHİN ENGELLİLERİN EĞİTİMİ

Zihin Engellilerin Eğitimi

Özel eğitime ihtiyacı olan birey, çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından ortamlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireylerdir.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitime "özel eğitim" denir.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, okul öncesi dönemi de içine alan 3-14 yaş grubundaki eğitim-öğretim süresini kapsayan dönemi zorunlu öğrenim çağı olarak kabul edilir (MEB, 2006).

İleri Geri
Takip Oku

Baslat

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi - WebCT 3.5 - Microsoft Internet Explorer

Dosya Düzen Görünüm Şikâyetler Araçlar Yardım

Adres: http://webct.anedolu.edu.tr:8000/SCRIPT/ZECB/scripts/serve_home.pl

Google: Search - PageRank - 134 blocked - Check - AutoLink - Options

WebCT MYWEBCT | DERSE DÖN | DERS HARİTASI | YARDIM

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi
Ana Sayfa > Ders İçeriği v... > Ünite 2: Zihn... > Zihin Engelli...

İŞLEM MENÜSÜ: Önceki | Sonraki | İleri | Yanıdan Zini Göz | Yenile | Sözlük | Not tut | Bul | Tartışmalar

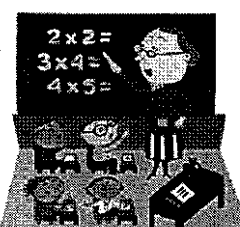
ZİHİN ENGELLİLERİN EĞİTİMİ

Zihin Engellilerin Eğitimi

Özel eğitim okulları ve kurumları:
Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere hizmet veren, özel olarak yetiştirilmiş personelin bulunduğu, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemlerini uyguladığı, Bakanlığa bağlı her tür ve kademedeki yatılı ve gündüzlü resmî ve özel okul ve kurumlarıdır.

Destek eğitim hizmeti:
Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tıbbî ve eğitsel desteklenmesi ve tanılama sonucunda belirlenen eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okul personeline uzman personel, araç-gereç, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlamasıdır.

Destek eğitim odası:
Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş eğitim ortamıdır.

İleri Geri
Takip Oku

Baslat

Aynı ünitenin sesli konferans sunumu için “Farklı zamanlı (asenkronik) breeze sunumu” bağlantısını açınız ve açılan sayfadaki “tıklayınız” butonunu tıklayınız.

WebCT

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi

Ana Sayfa | İletişim | Ders İçerikleri... | Ünite 2: Zihin... | Asenkronik (Fa...

İŞLEM MENÜSÜ: Önceki | Sonraki | İptal | Yeniden İzi | Sor | Yavut | Sözlük | Not tut | Bul | Tartışmalar

Dersin sesli anlatımını görmek için [tıklayınız.](#)

tıklayınız butonunu tıklayınız

Sunuyu başlatmak için “Start Presentation” butonunu tıklayınız.

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi

Bekir Fatih Meral

Summary

1. ZİHİN ENGELLİ ÇOCUK...
2. ZİHİN ENGELLİLERİN EĞİTİMİ
3. Özel Eğitim
4. Slide 4
5. Öğrencilere resmi okul ve...
6. Erken çocukluk eğitimi
7. Okul öncesi eğitim
8. Örgün eğitim
9. Uzaktan eğitim
10. Yaygın Eğitim
11. Mesleki Eğitim
12. Ailenin Katılımı
13. Ailenin Eğitimi

Duration: 13 slides (00:17:28)

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi

Bekir Fatih Meral

Start Presentation

Start Presentation' u tıklayınız

Sunu yaklaşık 17 dakika sürmektedir ve dilediğiniz slaydı tekrar dinleyebilirsiniz.

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi - Microsoft Internet Explorer

Adres: http://breeze.aof.edu.tr/p63437160/

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi

Bekir Fatih Meral

Summary

1. ZİHİN ENGELLİ ÇOCUK...
2. ZİHİN ENGELLİLERİN EĞİTİMİ
3. Özel eğitim
4. Silde 4
5. Öğrencilere resmi okul ve...
6. Erken çocukluk eğitimi
7. Okulöncesi eğitim
8. Örgün eğitim
9. Uzaktan eğitim
10. Yaygın Eğitim
11. Meslek Eğitimi
12. Ailenin Katılımı
13. Ailenin Eğitimi

ZİHİN ENGELLİLERİN EĞİTİMİ

*Ülkemizde 8 milyon 400 bin özürli bulunmaktadır.

*Özürlilerin %40'ının ise sosyal güvencesi bulunmamaktadır.

Sosyal güvencenin olmamasının doğurduğu en büyük eksiklik ise zihin engellilerin eğitim ortamlarından yeterince faydalanamamalarıdır.

* Türkiye Özürli Araştırması, DİE, 2003

Slide Notes: II Slide 2/13 Playing 00:07:01:12

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi - Microsoft Internet Explorer

Adres: http://breeze.aof.edu.tr/p63437160/

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi

Bekir Fatih Meral

Summary

1. ZİHİN ENGELLİ ÇOCUK...
2. ZİHİN ENGELLİLERİN EĞİTİMİ
3. Özel Eğitim
4. Silde 4
5. Öğrencilere resmi okul ve...
6. Erken çocukluk eğitimi
7. Okulöncesi eğitim
8. Örgün eğitim
9. Uzaktan eğitim
10. Yaygın Eğitim
11. Meslek Eğitimi
12. Ailenin Katılımı
13. Ailenin Eğitimi

Uzaktan eğitim

Uzaktan eğitim, coğrafya ve zaman açısından ayrı durumdaki öğrenci ve öğreticiyle ilgili eğitim-öğretim düzenlemeleridir.

Uzaktan eğitim hizmetlerinden faydalanmak isteyen bireylerin, özel eğitim gerektirdiğini Özel Eğitim Hizmetleri Kurulundan alınacak belge ile belgelendirmeleri halinde yaş kaydı aranmaz.

13 slaydan dilediğinizi tıklayın ve tekrar dinleyin.

* tarih/saat * tarih/bilgi

Slide Notes: II Slide 9/13 Playing 00:08:01:20

Tüm üniteler bittikten sonra ana sayfadan “Değerlendirme” bağlantısını açınız ve lütfen “Alistirmalar D/Y”deki alıştırma sorularını cevaplayınız.

The screenshot shows the WebCT 3.5 interface for 'Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi'. The main navigation menu includes 'Assinments', 'Alistirmalar D/Y', 'Anket/Form', and 'Seviye'. A red oval highlights the 'Alistirmalar D/Y' link with the text 'Alistirmalar D/Y'ı tıklayınız.'

Cevabınıza karşılık size geribildirim sağlanacaktır.

The screenshot shows a quiz question in the WebCT 3.5 interface. The question is: 'Ülkemizde, engellilerin istihdamına ilişkin politikalar büyük ölçüde kota ve kota/ceza sistemine dayanmaktadır.' The options are 'Doğru' and 'Yanlış'. The correct answer is 'Doğru'. Below the question, there are two more questions, but they are not fully visible. A large green checkmark and the text 'Tebnikler cevabınız doğru' are displayed at the bottom of the question area.

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi - WebCT 3.5 - Microsoft Internet Explorer

WebCT

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi
Ana Sayfa - Değerlendirme - Alıştırmalar D.Y

1. Ülkemizde, engellilerin istihdamına ilişkin politikalar büyük ölçüde kota ve kota/ceza sistemine dayanmaktadır.

Doğru
 Yanlış

2. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30. maddesi uyarınca, işverenler 50 ve daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde en az %3 oranında engelli çalıştırmakla yükümlü kılınmıştır. Bu maddedeki hükümlere aykırı olarak engelli çalıştırmayan kamu ve özel sektör işverenlerine yine aynı kanunun 101. maddesi uyarınca her ay çalıştırmadıkları her engelli için belli bir miktar para cezası uygulanmaktadır.

Doğru
 Yanlış

3. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, okul öncesi dönemi de içine alan 3-14 yaş grubundaki eğitim-öğretim süresini kapsayan dönemi zorunlu öğrenim çağı olarak kabul edilir.

Doğru
 Yanlış

X Ne yazık ki cevabınız yanlış, belirtildiği gibi tespit edilen oranlarda engelli istihdam etmeyen işletmelere ceza işlemi uygulanır.

Faydalanılabilecek kaynaklar ve web sitelerini görmek için “Dersin Kapsamı” bağlantısını; yasal düzenlemelerin dayandığı yasal metinleri görmek için ise “Ek. Yasal Metinler” bağlantısını açabilirsiniz.

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi - WebCT 3.5 - Microsoft Internet Explorer

WebCT

Zihin Engelli Çocuk Babalarının Web Tabanlı Eğitimi
Ana Sayfa - Dersin Kapsamı

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BASIN YAYIN TEZLİ YÜKSEK LİSANS
Bekir Fatih MERAL
Danışman: Prof. Dr. Uğur DEMİRAY

ZİHİN ENGELLİ ÇOCUK BABALARININ WEB TABANLI EĞİTİLMELERİ

Zihin Engellilerin Sahip Olduğu Yasal Haklara İlişkin Aile Eğitimi Programının Babalara Web Tabanlı (WebCT ve Breeze) Uzaktan Eğitimle Sunumu

AMAC
Bu çalışma ile zihin engellilerin sahip olduğu yasal haklara ilişkin hazırlanmış olan aile eğitimi programının babalara Web tabanlı öğretim uygulamaları (WebCT ve Breeze) ile sunumu amaçlanmaktadır.

ÜNİTELER
Zihin Engellilerin Yasal Hakları
1.Engellilerin İstihdamı
2.Engellilerin Eğitimi
3.Engellilere Yönelik Vergi İndirimleri
4.Engellilere Yönelik Diğer Yasal Düzenlemeler
* Ek. Yasal Metinler

DEĞERLENDİRME
Zihin Engellilerin Sahip Olduğu Yasal Haklara İlişkin Aile Eğitimi Programının Babalara Web Tabanlı Uzaktan Eğitimle Sunumu başlıklı çalışmanın değerlendirmeleri doğru-yanlış seçenekli ünite alıştırmaları, zaman sınırı (30 dakika) Web Tabanlı Öğretimi Değerlendirme Anketi ve grafik tasarım ilkelerine uygunluğun değerlendirildiği Web Tabanlı Öğretim Materyalini Değerlendirme Formu ile yapılacaktır.

KAYNAKÇA

- AAMR / American Association on Mental Retardation. **Mental Retardation: Definition, Classification and Sytems of Supports.** Washington DC: 2002.
- Ahmad, R., Edwards, R., & Tomkinson, B., "The Use Of WebCT in Distance Learning Course in University of Manchester." **Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE** April, p.1, ISSN 1302-6488 Vol: 7, No: 2, 2006.
- Akkök, F. "Özürlü Çocuk Aileleriyle Psikolojik Danışma ve Rehberlik Çalışmaları." **Psikoloji Dergisi**, Aralık, Sayı 6, s. 3-5,1982.
- _____."Davranışsal Yaklaşım Dayalı Anne-Baba Rehberliğinin Öğretilebilir Çocukların Özbakım Becerilerinin Gelişimine Etkisi." Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 1984.
- _____, Aşkar, P., & Karancı, N. " Özürlü Bir Çocuğa Sahip Anne Babalardaki Stresin Yordanması" **Özel Eğitim Dergisi**, 1 (2), 9-13, 1992.
- _____. "Farklı Özelliğe Sahip Çocuk Aileleri ve Ailelerle Yapılan Çalışmalar", A. Ataman (Ed.), **Zihin Engelli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş.** Ankara: Gündüz Yayıncılık. 2003.
- Aksaz, N.K. "Otistik Çocukların ve Öğretilebilir Zihinsel Özürlü Çocukların Anne Babalarının Kaygı Düzeyleri." **Türk Psikoloji Dergisi**, Aralık 1990, Cilt 7, Sayı 25, s.14-20, 1990.
- Alkan, C., **Açık Öğretim: Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1987.

- Aljarrah, A. "Distance Education: Community College Students' Perspectives and Attitudes Toward Online Courses", Unpublished Doctoral Dissertation. Colorado: Colorado State University. 2000.
- Altan, N., **Bilgisayar Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü**, 1. Basım, İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2000. (Tanyeri, 2004, s. 29'dan alıntı).
- Amato, G., & Paul, R. "Nonresident father and children's well-being: A meta-analysis." **Journal of Marriage and the Family**, 61 (3), 557-574, 1999.
- Aziz, A., **Radyo Televizyonla Eğitim**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi EFAM Yayınları, Sevinç Matbaası, 1982, (İşman, 1998, s. 50'den alıntı).
- Bakkaloğlu, H.C. ve Sucuoğlu, B. "Normal ve Zihin Engelli Bebeklerde Anne Bebek Etkileşiminin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi." **Özel Eğitim Dergisi**, 2 (4), 47-58, 2000.
- Başal, M. "Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim." **Özel Eğitim**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayını, No: 756. 2002.
- Becker, G.S., **A Treatise on the Family**, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1981, (NCOFF Briefs, 1999, s. 4'teki alıntı).
- Beşikçi, H. ve Özkardeş, O. "Otistik Olan ve Olmayan Normal Çocuklara Sahip Babaların Tutumları ve Aile Yapıları." **XII. Ulusal Özel Eğitim Kongresi; Yöntemler-Yaklaşımlar-Stratejiler**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları, No: 193. 2002.

Birkan, B. "Küçük Adımlar Kursu'nun Gelişimsel Geriliği Olan Çocuğa Sahip Annelerin Küçük Adımları Uygulama Becerilerini Kazanmalarına Etkisi." Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.

Böcü, Ş. D. "Bilgi Verici Danışmanlığın Beyin Felçli (Serebral Palsili) Çocuğu Olan Annelerin Kaygı Düzeylerine Etkisi" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992.

Cavkaytar, A. **Zihin Engellilere Öz bakım ve Ev İçi Becerilerinin Öğretiminde Bir Aile Eğitimi Programının Etkililiği.** Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 61. 1999.

_____. "Ailelerle Birlikte Çalışma." **Özel Eğitim.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını, No: 756. 2002.

_____, Batu, S., Kartal, B., Çetin, O. B., ve Güllüpnar, F. "Gelişimsel Geriliği Olan Çocuğa Sahip Ailelerin Aile Özelliklerinin ve Yaşadıklarının Betimlenmesi." Eskişehir Anadolu Üniversitesi 030512 Nolu Proje, 2004.

Cerijo, M.V.P. "Factors Influencing How Student Value Asynchronous Web Based Courses", Unpublished Doctoral Dissertation, University of North Texas, December 1999. UMI Microform Number: 9989796, 2000.

Collis, B., **Tele-learning in A Digital World: The Future of Distance Learning.** London: International Thomson Computer Pres, 1996.

Chyung, Y., Winiecki, D.J., & Fenner, J.A. "A Case Study: Increase Enrollment By Reducing Dropout Rates in Adult Distance Education." **Distance Learning '98. Proceedings of the Annual Conference on Distance Teaching and Learning,** Madison, WI, 97-101. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 422848), 1998.

- Çelebi, Y. "Zihin Engelli Çocuğa Sahip Ailelerle Yapılan Grupla Psikolojik Danışma ve Grup Rehberliğinin Kaygı, Depreyon ve Aile Yapısına Etkisi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, 2003.
- Çelik, R.R. "Zihin Engelli Çocuğu Olan Anne-Babaların Okulda Anne-Baba Katılımına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi (Bursa İlinde Bir Araştırma)." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2003.
- Daniel, J. S., "Why Universities Need Technology Strategies", **Change**, July/August, 1997, pp. 11-17, (Johnson, 2003, s. 1'den alıntı).
- Demiray, U. "Türkiye'de Uzaktan Eğitim Uygulamalarını Konu Alan Araştırmalar Üzerine Genel Bir Değerlendirme." **Birinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu, 15-16 Kasım 1999**. Ankara: Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı Yayını. s.87-92. 1999.
- _____, Candemir, Ö., & İnceelli, A. **Televizyonda Canlı Yayın ve Açıköğretim**. Konya: Çizgi Kitabevi. 2002.
- DİE, **Türkiye Özürlüler Araştırması (2002)**, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 2004.
- Dikici, A. "Zihinsel Engelli Çocukların Annelerine Yönelik Grup Rehberliğinin Tutum Değişimi Açısından Etkililiği." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.
- Dindar, N. "Çocuk Doktorları ile Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuğa Sahip Anne Babaların Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Bireylere Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

- Driscoll, M., **Web Based Training**. San Francisco, CA: Jossey-Bass/Preiffer. 371-372, 1998.
- DuCharme-Hansen, B. ve Dupin-Bryant, P., **Web Based Distance Education for Adults**, Malabar/Florida: Krieger Publishing Company, 2004.
- Dunn, J., Cheng, H., O'Conner, T., & Bridges, L. "Children's perspectives on their relationships with nonresident fathers: Influences, outcomes, and implications." **Journal of Child Psychology and Psychiatry**, 45 (3), 553-566, 2004.
- Dunnigan, L. J. "An Investigation of Post Secondary Teaching Recommendations and Accommodations for Students with Disabilities in Synchronous Distance Education." Unpublished Doctoral Dissertaion. Nebraska: University of Nebraska. 2000.
- Dursun, Ö.Ö. "Eğitsel Web Sitelerinin Görsel Tasarım ve Kullanıcılara sunulan Hizmetlere Göre Değerlendirilmesi" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2004. (Tanyeri, 2004, s. 30'dan alıntı).
- Epstein, J. L. "School and Family Connections: Theory, Research and Implications for Integrating Sociologies of Education and Family." **Marriage and Family Review**, 15, 99-126. 1990.
- Erdemir, F. "Fenilketonurili Çocuğu Olan Ailelerin Çocuklarının Hastalığına İlişkin Yaşadıkları Güçlüklerin Belirlenmesi." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, 1992.
- Ergenekon, Y. "Öğretilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Ailelerinin Karşılaştıkları Sorunların Değerlendirilmesi: Bir Pilot Çalışma" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1996.

- Erickson, M., & Upshur, C.C. "Caretaking burden and social support: comparison of mothers of infants without disabilities." **American Journal on Mental Retardation**, 94, 250-258. 1989.
- Eripek, S., **Zihinsel Engelli Çocuklar**. 2. basım. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1996.
- Eroğlu, A.Ö. "Down sendromlu Çocuk Anneleri ile Normal Gelişim Gösteren Çocuk Annelerinin Doğal Ortamda Günlük Rutinlerde Sözel İletişim Amaçlarının Betimlenmesi ve Karşılaştırılması." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
- Evcimen, E. "Zihin Engelli Çocuğu Olan Ailelerin (Anne Babaların) Gereksinimlerinin Belirlenmesi" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
- Fagan, J., & Iglesias, A. "Father Involvement Program Effects on Fathers, Father Figures and Their Headt Start Children: An Quasi-Experimental Study." **Early Childhood Research Quarterly**, 2, 243-269. 1999.
- Fırat, A. "Normal Çocuğu Olan Anne Babalar ile Zihin Özürlü Çocuğu Olan Anne Babaların Zihinsel Özüre Karşı Tutumları." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 1994.
- Flouri, E., & Buchanan, A. "The Role of Father Involvement in Children's Mental Health." **Journal of Adolescence**, 26 pp. 63-78, 2003.
- Grolnick, W. S., & Slowiaczek, M. L. "Parents' Involvement in Children's Schooling: A Multidimensional Conceptualization and Motivational Model." **Child Development**. 65, 237-252. 1994.

- Gülcük, İ. "Ağ Paylaşımli Multimedya Dökümü." **PC Dergisi**, Sayı No: 5, s. 40, Nisan 1997.
- Gündoğdu, B. "Otistik ve Normal Çocuğu Olan Anne Babaların Evlilik Uyumlarını Algılamaları ve Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılmaları." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.
- Hart, C. H., DeWolf, M.D., Wozniak, P., & Burts, D.C., "Maternal and paternal disciplinary styles: Relations with preschoolers' playground behavioral orientations and peer status." **Child Development**, 63, 879-892, 1992.
- Hewlett, B. S. (Ed.). **Father-Child Relations: Cultural and Biosocial Context**. NY:Adline. 1992.
- Holmberg, B. **Theory and Practice of Distance Education**. London and NY: Routledge. 1995.
- Hoşcan, Y. "Bilgi Toplumu ve Bilişim Teknolojileri," **Açıköğretim Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Programı Bilgisayar**, (Ed. Y. Hoşcan). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 70, 2000.
- Houle, B.J. "Adult Student Persistence Web Based Education", Unpublished Doctoral Dissertation, New York University, UMI Microform Number: 3124949, ProQuest Information and Learning Company, 2004.
- İspir, B. "Uzak Eğitimde Öğrenme-Öğretme Sürecinin Dijital Televizyon Yayıncılığı İle Desteklenmesi: Açık Öğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı İçin Model Önerisi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. 2003.

İşman, A. **Uzaktan Eğitim: Tanımı, Uygulamaları, Türkiye'deki Gelişimi ve Proje Değerlendirmeleri**. Sakarya: Değişim Yayınları. 1998.

Johnson, J. L., **Distance Education: The Complete Guide to Design, Delivery, and Improvement**. NY: Teachers College Press. 2003.

Jordan, L., Spooner, F., Calhoun, M. L., Beattie, J., Algozzine, B. & Galloway, T., "Life Beyond The Large City: A Distance Education Program In Learning Disabilities At The University Of North Carolina At Charlotte", **Rural Special Education Quarterly**, 87568705, Summer/Fall99, Vol. 18, Issue ¾, 1999.

Kabakçı, I., "İnternet'le Öğretim Etkinlikleri ve Anadolu Üniversitesi'nde Bir Uygulama" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 2001.

Kağıtçıbaşı, Ç., "Türkiye'de Ailenin Sürekliliği ve Değişimi", **I. Aile Şurası Bildirileri**, 17-20 Aralık 1990, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurulu Başkanlığı, 1990.

Kaptan, H. ve Çamurcu, Y. "Veri İletişim Dersi İçin Web Tabanlı Animasyonlar" **II. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyum ve Fuarı Bildirileri**, 16-18 Ekim 2002, Sakarya, 2002. (Tanyeri, 2004, s. 29'dan alıntı).

Karasar, N., **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 8. Basım, 1998.

Karataş, S. "Öğretim Amaçlı Web Sayfası Tasarımında Renk Kullanımı" **G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 23, Sayı: 2, s. 139-148, 2003. (Tanyeri, 2004, s. 27'den alıntı).

Karyelioğlu, S. "Zihin Engelli Çocuklara Sahip Ailelerde İletişim Sorunları." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Khan, B.H. "Web based instruction (WBI): What is it and why is it?" In B.H. Khan (Ed.), **Web Based Instruction**, pp. 5-18, Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications, 1997.

Kırcaali-İftar, G. **Aile ve Çevre Eğitimi Ders Notları**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 1995.

_____. "Bilimsel Araştırma Yöntemleri" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2000.

Kozaloğlu, G. ve Ekberzade, H. "Zihin Özürlü Çocukların Ailelerinde Depresyon ve Kaygı Araştırması." **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi**, 6, 161-167, 1994.

Kurt, O. "Zihin Özürlü Çocuk Ailelerinin Aile Özelliklerine İlişkin Algılamaları İle Çeşitli Ailesel Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001.

Küçükturan, G., "Özel Eğitim Gerektiren Çocukların Annelerinin Tutumlarının Saptanması." Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, 1982.

Lamb, M. E. **The Fathers' Role: Applied Perspectives**. NY: Wiley. 1986.

_____. & Pleck, J. H. "Father and Child Development: An Introductory Overview and Guide." In M. E. Lamb (Ed.), **The Role of Father in Child Development**, 3. ed. (pp. 1 -18), New York: Wiley, 1997.

Levy-Shiff, R., & Israelashvilli, R. "Antecedents of Fathering: Some Further Exploration." **Developmental Psychology**. 24, 434-440, 1988.

- Lewis, C. "Fathers and preschoolers." In M.E. Lamb (Ed.), **The Role of the Father in Child Development**. 3. ed., 141-143, New York: Wiley, 1997.
- Ludlow, B. L., "Distance education applications in rural special education. Where we've been and where we're going", **Rural Special Education Quarterly**, 14(2), 47-52. 1995.
- Meral, B. F., "Babaların Zihin Engelli Çocuklarının Yetiştirilmesine Yönelik Katılım Durumlarının Belirlenmesi" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 2006.
- Mert, E. "Farklı Özür Grubunda Çocuğu Olan Anne Babaların Gereksinimlerinin Belirlenmesi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, **Resmi Gazete**, Sayı No: 26184, 31.05.2006.
- More, M.G., "University Distance Education of Adults", **Tech-Trends**, Sept., 1987, pp. 13-18, (Verduin ve Clark, 1991, s. 8'den alıntı).
- Murray, W.G. & Salari, S. "An Update on webCT (World Wide Web Course Tools) – A Tool for the Creation of Sophisticated Web Based Learning Environments", **Proceeding of NAUWeb '97 – Current Practices in Web Based Course Development**, June 12 – 15, Flagstaff, Arizona, 1997.
- Nord, C. W., Brimhall, D., & West, J. **Fathers' Involvement in Their Children's Schools (NCES 98-091)**. Washington, DC: U. S. Department of Education, National Center for Educational Statistics. 1997.
- Nouh, S., Dumas, J.E., Wolf, L.C., & Fisman, S.N. "Delineating sources of stress in parents of exceptional children." **Family Relations**, 38 (4), 456-461, 1989

O'Lawrence, H., "The Influences of Distance Learning on Adults Learners, **Techniques**, May, pp. 47-49, 2006.

Özçağlayan, M., **Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim**. İstanbul: Alfa Basım Yayın ve Dağıtım, 1998.

Özen, A. "Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocukların Annelerine Eğitim Uzmanlarıyla Çalışırken Gerekli Olan Etkili İletişim Becerilerinin Kazandırılması." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Karar Sayısı: KHK/573, **Resmi Gazete**, Sayı No: 23911, 6 Haziran 1997.

Özgür, İ., "Eğitilebilir Zihin Özürlü Çocukların Ana Baba Eğitiminin Ana Baba ve Çocuk Üzerindeki Etkileri" Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.

Pelletier, J.E. "Bridging The Gap Between Asynchronous and Traditional Learning Environments: Technology for Adult Learners", Unpublished Doctoral Dissertation. University of New Hampshire, UMI Microform Number: 3183903, 2005.

Pektaş, H. "İnternet'te Görsel Kirlenme" **Bilim ve Teknik**, Sayı: 400, s. 72, Mart 2001. (Tanyeri, 2004, s. 29'dan alıntı).

Pleck, J. H. "Paternal Involvement: Levels, Sources and Consequences." In M. E. Lamb (Ed.), **The Role of Father in Child Development** (pp.66-103). New York: John Wiley, & Sons. 1997.

Quinn, P. "Suppoting and Father Involvement in Families of Children Who Have Disability." **Child and Adolescent Social Work Journal**, 16, 6, 12. 1999.

- Radin, N., & Harold-Goldsmith, R. "The Involvement of Selected Unemployed and Employed Men with Their Children." **Child Development**, 60, 454-459. 1989.
- Rich, S. "A Study of African American Fathers' Involvement with Their Preschool Children", Unpublished Doctoral Dissertation. Seton Hall University. 2002.
- Rivera, J.C., & Rice, M. L. "A Comparison of Student Outcomes and Satisfactions Between Traditional and Web Based Course Offerings." **Online Journal of Distance Learning Administration**.12-8-04, 2002.
- Rumble, G., **The Planning and Management of Distance Education**, London: Croom Helm,1986, (Verduin ve Clark, 1991, s. 8'den alıntı).
- Semerci, N. "Web Tabanlı Öğretimde Kritik Düşünme Geliştirilebilir mi?" **II. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyum ve Fuar Bildirileri**, Sakarya 16 -18 Ekim 2002.
- Silivri, B. "Zeka Geriliği Olan Çocukların Ailelerinde Görülen ve Aile Sağlıklarını Etkileyen Problemler." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, 1981.
- Şimmerman, S., & Baker, B. L. Fathers' and Mothers' Perceptions of Father Involvement in Families with Young Children with A Disability. **Journal of Intellectual & Developmental Disability**, 26, 4, 325-338. 2001.
- Spiller, S. "Distance Education on the World Wide Web", Unpublished Master of Science Dissertation, Montreal McGill University, UMI, ProQuest Information and Learning Company, 1997.
- Spooner, F., Spooner, M., Algozzine, B., & Jordan, L., "Distance education and special education: Promises, practices, and potential pitfalls" **Teacher Education and Special Education**, 21, 121-131, 1998.

- Stewart, I. "Development and Validation of An Instrument for Student Evaluation of Web Based Instruction", Unpublished Doctoral Dissertation, University of Nevada, UMI Microform Number: 3049555, ProQuest Information and Learning Company, 2001.
- Stevenson, D. L., & Baker, D. P. "The Family-School Relation and The Child's School Performance." **Child Development**, 58, 1348-1357. 1987.
- Sucuođlu, B., Kűcűker, S., & Kanık, N., **Anne Babaların zűrlű ocukların Eđitimlerine Katılımları**. Nihai Rapor. Ankara: A.Ő. Eđitim Bilimleri Fakűltesi. 1993.
- Őahin, S. "Zihin Engelli ocukların Ailelerine Verilen Eđitimin ocuđun Kavram GeliŐimine Etkisinin İncelenmesi." YayınlanmamıŐ Bilim Uzmanlıđı Tezi, Hacettepe Őniversitesi Sađlık Bilimleri Enstitűsű, 1994.
- Őenel, Z., "evrimii Bir Destek Olarak Sunulan İktisada GiriŐ Dersinin đrenci Memnuniyeti Őzerine Etkisi: Anadolu Őniversitesi Açıköđretim Fakűltesinde Bir Uygulama rneđi" YayınlanmamıŐ Yűksek Lisans Tezi, Anadolu Őniversitesi, 2003.
- Tanyeri, T. "Fen Bilgisi đretmenlerinin Web Tabanlı đretime İliŐkin GrűŐlerinin Belirlenmesi-İlköđretim 8. Sınıf Fen Bilgisi Dersi "Maddedeki DeđiŐim ve Enerji" Őnitesinin Gagne'nin đretim Modeline Göre Web Tabanlı đretimi-" YayınlanmamıŐ Yűksek Lisans Tezi, Anadolu Őniversitesi, 2004.
- Tekin, E. **Zihin zűrlű ocuklara KardeŐleri Aracılıđıyla Sunulan Dört Saniye Sabit Bekleme Sűreli đretimin ve EŐzamanlı İpucuyla đretimin Etkiliklerinin KarŐılaŐtırılması**. Anadolu Őniversitesi Yayınları; No. 1241, EskiŐehir: 2000.

- Temel, F. "Özürli Çocukların Eğitimine Ailenin Katılımı." **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 4, 19, 198, 11-12. 1994.
- Tennent, B., "The WebCT Discussion List and How it is Perceived." **Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE**, July, p.1, ISSN 1302-6488 Vol: 5, No: 3, 2004.
- Timur, T., **Türkiye'de Aile Yapısı**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, D-15, 1972.
- Trute, B. "Child And Parents Predictors Of Family Adjustment In Households Containing Young Developmentally Disabled Children." **Family Relations**, 39 (3), 292-297, 1990.
- Tylicki, M.B. "Father Involvement and Children's Academic and Social Development." Unpublished Doctoral Dissertation, The University of Alabama. UMI Company – Microform 3101776, 2003.
- Ulaşanel, M. "Anne Babaların Durumluk ve Sürekli ve Kaygı Düzeyleri ile Zihin engelli Çocuğun Kişisel Uyum Süreci Arasındaki İlişkiler." Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.
- Ünlü, S., **İşitme Engelli Çocukları Olan Ailelerin Uzaktan Öğretim İle Eğitilmesi**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, No: 118, 1987.
- Varol, N. "Web Tabanlı Eğitimde Sayfa Tasarımının Bilimsel Açından İncelenmesi" **II. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyum ve Fuarı Bildirileri**, 16-18 Ekim 2002, Sakarya, 2002. (Tanyeri, 2004, s. 27'den alıntı).
- Verduin, J. R., & Clark, T. A. **Distance Education: The Foundations of Effective Practice**. California: Jossey-Bass Publishers. 1991.

Vuran, S. **Zihin Engelli Çocuk Annelerine Ödüllendirme ve Eleştirinin Kazandırılmasında Bilgilendirme, Dönüt Verme ve Ödüllendirmenin Etkililiği**, Antakya: Zirem Yayınları, 2000.

Williams, M.L., Paprock, K., & Covington, B. **Distance Learning: The Essential Guide**. USA California: Sage Publications. 1999.

Willoughby, J.C., & Glidden, L.M. "Fathers Helping Out: Shared Child Care and Marital Satisfaction of Parents of Children With Disabilities." **American Journal on Mental Retardation**. 99 (4), 399-406, 1995.

Weusi-Puryear, K.A. "Web Based Student Assesment İnternet Software For University Cources", Unpublished Master of Science Dissertation, San Jose Stete University, UMI Microform Number: 1396202, ProQuest Information and Learning Company, 1999.

Yiğit, Y., Yıldırım, S. ve Özden, M.A. "Web Tabanlı İnternet Öğreticisi: Bir Durum Çalışması," **I. Uluslararası katılımlı Eğitimde Bilgi Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Özetleri**. Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 14-16 Ekim 1999.

Yücel, G., "Bağımsız Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi Hakkında Uzaktan Eğitime Dayalı Aile Eğitim Programının Etkililiği", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 2006.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Doruk, Z. "Kısaca Macromedia Breeze" www.macromedia.com, 27. 07. 2006.
- "Dünyada İnternet Kullanımı", <http://www.Internetworldstats.com>, 22. 05. 2006.
- "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması (2004)" **Devlet İstatistik Enstitüsü**, <http://www.die.gov.tr>, 22.05.2006.
- Looms, T., **Trends in Test Creation, Delivery and Managament System for Distance Learning**. Retrieved 17.05.2006. <http://tangle.seas.gwu.edu/~floods/Trends/index.html>, 1998.
- Eğitek, "Türkiye'de Eğitim Teknolojisi," **Eğitim ve Teknoloji Bülteni**. <http://egitek.meb.gov.tr>. 15.06.2006.
- National Center on Fathers and Families-NCOFF. "Predictors of Father and Father Involvement in Pre-Kindergarten Head Start", **NCOFF Brief: Research & Working Papers Series**, Univesity of Pennsylvania, Retrieved 2006, from <http://www.ncoff.gse.upenn.edu>, 1999.
- Simbandumwe, J. & Tittenberger, P., **Tools for Developing Interactive Academic Web Courses**. UMIinfo. Retrieved 03.05.2006. <http://www.umanitoba.ca/ip/tools/coyrseware/avalmailn.html>, 1998.
- Skaalid, B., **Web Design For Insruction Research-Based Guidelines**, 1999, <http://www.usask.ca/education/coursework/skaalid/site/navigation/html>.
Retrivited 2003. (Tanyeri, 2004, s. 28'den alıntı).
- Yılmaz, C., **Web Organizasyonu ve Tasarımı**, www.ulakbim.gov.tr/belgeler/2000.
2003. (Tanyeri, 2004, s. 28'den alıntı).